

DECIZIE
În numele Legii

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

01 august 2023

mun. Chișinău

Complețul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

în componența:

Președinte, judecător
Judecători

Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic
Ion Guzun

Grefieri

Ina Pruteanu,
Alina Spătaru,
Victoria Melinte

examinând în ședință de judecată publică, în procedura contenciosului administrativ, cererea de contestare depusă de Mihail Bușuleac împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei nr. 13 din 06 ianuarie 2023 și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisie, încasarea prejudiciului moral,

c o n s t a t ă:

Argumentele participanților la proces

La 03 februarie 2023, Mihail Bușuleac a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, solicitând:

a) anularea deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 13 din 06 ianuarie 2023 privind candidatura lui Mihail Bușuleac, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii;

b) dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În motivarea acțiunii a invocat că nu este de acord cu decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, emisă în privința candidaturii sale, și solicită admiterea cererii de contestare.

Totodată, a indicat că la 31 ianuarie 2023, a primit decizia contestată, însă din 01 februarie 2023 până la 05 februarie 2023 a fost într-o deplasare coordonată din timp peste hotarele țării, fiind în imposibilitate de a prezenta toate motivele acțiunii de contestare a actului juridic individual defavorabil, nefiind prezentat integral nici dosarul pentru a lua cunoștință de materialele ce se conțin în acesta.

Astfel, la 09 februarie 2023, prin poșta electronică, Mihail Bușuleac a depus o cerere de chemare în judecată suplimentară, cu aceleași solicitări, conținând motivarea pretențiilor sale.

În acțiunea sa, Mihail Bușuleac a indicat că nu este de acord cu concluziile Comisiei inserate în decizia contestată, potrivit cărora candidatul nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

Reclamantul consideră că Comisia pripit a ajuns la concluzia nepromovării evaluării, astfel decizia nr. 13 din 06 ianuarie 2023 este una ilegală, neîntemeiată, subiectivă, cu caracter discriminatoriu, adoptată în baza unei prejudecăți a membrilor Comisiei, în lipsa unui sprijin legal și justificat pentru a constata că candidatul Mihail Bușuleac nu corespunde criteriilor de integritate etică și financiară, decizia fiind pasibilă de a fi anulată, cu dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Mihail Bușuleac de către Comisia de evaluare.

Cu referire la corectitudinea întocmirii deciziei contestate, reclamantul a remarcat două erori, și anume indicarea datei incorecte de numire în funcția de judecător a candidatului Mihail Bușuleac, precum și indicarea în textul deciziei a faptului că „în urma cererii candidatului, la 13 decembrie 2022, acestuia i s-a acordat acces la materialele evaluării, conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022”, fapt care, potrivit reclamantului, nu corespunde realității, or înainte de evaluare, i s-a eliberat doar un extras din dosar. Astfel, Mihail Bușuleac a invocat că i-a fost încălcat unul din drepturile sale prevăzut de art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022.

Potrivit reclamantului, Comisia a constatat dubii serioase cu privire la integritate etică și financiară, și anume relații de afaceri cu doi avocați în anul 2021 și neabținerea de la examinarea cauzelor cu participarea acestora.

Referitor la argumentul expus, Mihail Bușuleac a explicat faptul că, la 10 iunie 2021, soția sa - Bușuleac Mariana, în calitate de cumpărător, și Chiriacov Grigore, în calitate de vânzător, au încheiat un contract de vânzare-cumpărare prin care au fost achiziționate: o jumătate dintr-un teren și o jumătate dintr-o clădire administrativă, amplasate în mun. Cahul, la suma de 385 658 lei, suma fiind achitată în tranșe până în luna martie 2022.

Obiecția Comisiei a fost că, deși valoarea contractuală a acestui imobil era aceeași ca și valoarea cadastrală, spațiile comerciale similare în or. Cahul, în anul 2022, se vindeau cu 1000 euro/m². Valoarea pe piață a jumătate dintr-o astfel de proprietate ar fi fost de aproximativ 57 650 euro. Bunul a fost achiziționat de la un avocat care activează în mun. Cahul din anul 2001. Cealaltă jumătate a imobilului aparține unui alt avocat, care activează în mun. Cahul din anul 2001. În anii 2021 și 2022, după achiziționarea spațiului comercial, candidatul, în calitate de judecător, a pronunțat hotărâri în șase cauze civile, la care a participat avocatul de la care candidatul a cumpărat proprietatea, în toate cele șase cazuri, hotărârile pronunțate de candidat au fost în favoarea părților reprezentate de acest avocat.

În acest sens, Mihail Bușuleac a susținut că, potrivit raportului generat de Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (Version D_PIGD-GURG-004 martie 13, 2020), în perioada iunie 2021 - 10 martie 2022, a examinat de fapt 3 dosare cu participarea avocatului Grigore Chiriakov și toate trei cauze au fost examinate în procedură specială, neavând litigiu de drept, în conformitate cu prevederile art. 282 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Totodată, atât petiționarii, cât și persoanele interesate în respectivele dosare, nu au înaintat cereri de recuzare.

În ceea ce ține de obiecția Comisiei privind necesitatea abținerii de la judecarea cauzelor cu participarea avocatului Grigore Chiriakov, reclamantul a menționat că, potrivit art. 116 din Constituția Republicii Moldova, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, iar potrivit legii și conform criteriului subiectiv, imparțialitatea personală a fiecărui judecător al completului este prezumată până la proba contrară, astfel că cel care invocă încălcarea art. 6 din Convenție trebuie să facă dovada că judecătorul a fost influențat în mod personal, că a avut interes să soluționeze cauza într-un anumit mod.

Respectiv, cadrul normativ invocat de Comisie, și anume art. 4 alin. (1), 4 alin. (3), alin. (5), art. 6 alin. (2) din Codul de etică și de conduită profesională a judecătorului, principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, este unul irelevant, or, rostul imparțialității este acela ca partea să nu fie nici avantajată, nici dezavantajată de judecător, hotărârea urmând să fie pronunțată și celelalte acte procedurale urmând să fie îndeplinite doar potrivit legii și probelor de la dosar.

Referitor la stabilirea unui pretins preț preferențial la procurarea imobilului de către soția reclamantului, ultimul a precizat că, dat fiind faptul că prețul unui bun este determinat de mai mulți factori, Comisia nu a explicat cum a ajuns la suma de 1000 euro/m² pentru spațiile comerciale similare în or. Cahul pentru anul 2022 și la concluzia că valoarea de piață a jumătate din dintr-o astfel de proprietate ar fi constituit suma de 57 650 euro.

Cât privește argumentul Comisiei precum că candidatul nu a putut prezenta nicio dovadă a sumelor exacte achitate și a datei când s-au efectuat plățile, reclamantul a menționat că a prezentat Comisiei declarația scrisă de proprietarul imobilului, care confirmă că, la 10 martie 2022, Mariana Bușuleac a achitat prețul integral convenit prin contractul de vânzare-cumpărare nr. 1-361 din 10 iunie 2021. Astfel, Comisia, având la dispoziție datele persoanei care ar putea concretiza situația în cauză și fiind în drept să audieze persoanele respective, a ales să nu facă acest lucru.

În privința sursei mijloacelor financiare pentru achiziționarea a patru bunuri imobile în perioada anilor 2007-2017, reclamantul a adus argumente în acțiune în privința fiecăruia dintre ele.

Astfel, cu referire la apartamentul cu suprafața de 42,5 m.p. din mun. Chișinău, procurat în anul 2007, Comisia a reținut că, la 28 decembrie 2007, viitoarea soție a candidatului, la acel moment, a achiziționat un apartament cu suprafața de 42,5 m.p. în mun. Chișinău, în baza unui contract de investiții în „variantă albă”. Prețul contractual pentru acest apartament a fost de 32 475 euro (est. 538 135 lei) și a fost achitat în două tranșe. Prima tranșă, de 28 872 euro (est. 479 269 lei), a fost achitată în anul 2007, iar a doua tranșă de 3 603 euro (est. 59 809 lei) - în 2011. Acest apartament a fost dat în exploatare la 30 octombrie 2012 și a fost înregistrat ca proprietate comună în devălmășie a candidatului și a soției acestuia. Începând cu 11 august 2020, apartamentul a fost dat în locațiune. În perioada anilor 2020 - 2021,

plata pentru locațiunea acestui apartament a fost de 2 000 lei (est. 100 euro) per lună, iar în 2022 plata a fost de 3 600 lei (est. 180 euro) per lună. În 2007, anul în care apartamentul a fost achiziționat, candidatul nu avea venit, iar viitoarea lui soție avea un venit net înregistrat în sumă de 4 359 lei.

În acest sens, reclamantul a explicat faptul că apartamentul de 42,5 m.p. din mun. Chișinău, procurat în anul 2007, a fost achitat, preponderent, cu banii oferiți de părinți, iar constatarea Comisiei că în anul 2007 reclamantul nu a avut venituri este una eronată, deoarece potrivit informației obținute de la Serviciul Fiscal de Stat, în acea perioadă avea înregistrată pe numele său o întreprindere individuală, care a declarat venituri pentru anul 2006 în sumă de 35 969 lei.

Astfel, potrivit datelor furnizate de BC „Victoriabank” SA, la 23 septembrie 2008, a fost deschis cont bancar în valutele MDL/EUR/USD la sumele de 10 000 lei, 5 000 dolari și 10 euro - bani proveniți de la nuntă.

Mai mult ca atât, potrivit reclamantului, în anul 2009, s-a născut prima fiică, care este cetățeană a Republicii Moldova și a României, familia beneficiind de indemnizațiile pentru creșterea copilului.

Cu referire la constatarea Comisiei că reclamantul nu a prezentat documente care să confirme plata pentru apartament sau sursa mijloacelor bănești ale părinților, Mihail Bușuleac a precizat că părinții săi, pe parcursul întregii vieți, au deținut funcții înalte, bine plătite, astfel au reușit să acumuleze economii care le-ar fi permis achiziționarea bunurilor imobile pentru copiii săi. Comisia a indicat că venitul net al părinților reclamantului în anul 2007 a fost estimat la 238 073 lei, iar în anul 2011 - la 290 826 lei, fără a lua în calcul întreaga perioadă de activitate a acestora, fapt care, în opinia reclamantului, trezește dubii la examinarea multiaspectuală a informației. Totodată, Mihail Bușuleac a concretizat faptul că părinții săi nu mai sunt în viață și, din aceste considerente, nu a avut posibilitatea de a concretiza sursele veniturilor acestora.

Referitor la obiecția Comisiei în ceea ce privește utilizarea acestui apartament în perioada anilor 2012-2020, reclamantul a explicat că, la 06 noiembrie 2011, a fost numit în funcția de judecător la Judecătoria Cahul. Prin urmare, împreună cu familia a trecut cu traiul în orașul Cahul. Din anul 2011, reclamantul împreună cu familia s-a instalat cu traiul, cu dreptul de abitație, în apartamentul unui prieten de familie, situat în or. Cahul, str. Tineretului, 10. Între timp, având în vedere că Mihail Bușuleac este originar din mun. Chișinău și părinții lui au fost stabiliți cu traiul acolo, des circula și locuia cu familia în apartamentul respectiv.

Cu referire la apartamentul cu suprafața de 40,2 m.p. în mun. Chișinău, procurat în anul 2010, pentru care s-a plătit suma de 25 560 euro, în zece tranșe, în perioada anilor 2010 - 2014, reclamantul a explicat că a fost plătit în mare parte de către părinții săi, care au decis să cumpere un apartament pentru prima lor nepoată. Apartamentul a fost cumpărat cu reducere, deoarece a fost înregistrat pe numele unui minor, și a fost cumpărat de la aceeași companie de la care a fost cumpărat primul apartament în 2007. În acest apartament nu s-au făcut lucrări de reparație o perioadă îndelungată de timp, din cauza procedurii de insolvență a companiei de construcție.

În privința constatării Comisiei că tatăl candidatului a primit, la 28 iunie 2010, un transfer de 88 000 USD (est. 1 128 970 lei) de la compania B.B.C., cu sediul în Panama, iar venitul net al tatălui candidatului înregistrat de Serviciul Fiscal de Stat în anul 2010 a fost de 405 183 lei, ajungându-se la concluzia că el nu a declarat acest

transfer la autoritatea fiscală, Mihail Bușuleac a menționat că din cauza decesului părinților săi, nu poate oferi detalii referitor la transfer.

Suplimentar, reclamantul a menționat că, la 18 august 2022, a expediat în adresa Comisiei o cerere prin care a solicitat cooperare la documentarea faptului cu privire la veniturile părinților săi, prin ridicarea informației despre pensia pe care au primit-o aceștia. În susținerea cererii, Mihail Bușuleac a indicat faptul că tatăl său a decedat în anul 2021, iar mama este diagnosticată cu o boală incurabilă, fiind în stare gravă. Însă, potrivit reclamantului, nu a primit niciun răspuns la această cerere, iar după o perioadă mai mare de o lună, după decesul mamei sale din 16 septembrie 2022, a primit o întrebare prin care i s-a solicitat să explice ce fel de transfer în valoare de 88 000 USD a fost efectuat în beneficiul tatălui său, să fie furnizate materialele relevante, precum și sursa mijloacelor bănești.

Reclamantul a precizat că nu a cunoscut despre acest transfer până la evaluare, a încercat să găsească documente referitor la acesta, dar nu i-a reușit. Totodată, reclamantul a indicat asupra activității lente și defectuoase a Comisiei, asupra întârzierilor de procedură care au avut loc, fapt care a dus la imposibilitatea de a afla informații de la mama sa, care a decedat recent.

În concluzie, reclamantul a menționat că, din momentul efectuării transferului (28 iunie 2010) și până la decesul tatălui său (16 august 2021), în privința ultimului nu a fost emisă nicio sentință de condamnare, prin care ar fi fost demonstrat că acest transfer a fost unul ilicit, iar în corespundere cu prevederile art. 46 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, caracterul licit al dobândirii se prezumă.

Cu privire la suma de 30 000 euro acordată în calitate de cadou în anul 2016 la evenimentul de botez al copilului reclamantului, Comisia a menționat că sunt dubii, deoarece nu s-a prezentat niciun document. În această privință, Mihail Bușuleac a menționat că, este bine cunoscut de către locuitorii Republicii Moldova că la încreștinarea copilului se organizează o sărbătoare, denumită cumetrie. La acest eveniment participă rudele și apropiații familiei. Există un obicei de a dona mijloace bănești, ca un suport pentru copil, care sunt colectați de către părinți. Reclamantul a precizat că, în calitate de subiect al declarației, a indicat această sumă în declarația sa de venituri pentru anul 2016. La fel, a menționat că suma de 21 000 euro a rămas spre păstrare la părinții săi în anul 2017, deoarece în or. Cahul locuia într-un apartament de la care chei aveau și stăpânii acestuia, iar siguranța păstrării banilor era scăzută.

Un alt dubiu invocat de Comisie este că bunul imobil cumpărat în anul 2017 a avut un preț de 305 000 lei, pe când prețul la astfel de bun imobil în anul 2022 este de o mie de euro/m.p.

Reclamantul a explicat că acest dubiu nu are nici un temei, deoarece s-au comparat prețurile din anul 2017 cu prețurile din 2022, în situația în care este notoriu faptul că prețurile în urma pandemiei COVID-19 și a războiului din Ucraina au crescut considerabil. Totodată, Comisia a lăsat fără răspuns argumentul că bunul are un viciu semnificativ, și anume ferestrele îi sunt astupate de peretele clădirii învecinate.

La fel, Comisia a avut dubii cu privire la prețul stabilit prin contractele de închiriere a spațiului, care au fost încheiate de soția reclamantului. La acest capitol, Mihail Bușuleac a menționat că trăim într-o societate democratică cu piață economică liberă, iar prețurile pentru chirie nu sunt stabilite de vreun act normativ, fiind negociate liber de către părți. La fel, Serviciul Fiscal de Stat a înregistrat

contractul și nu a stabilit dubii sau încălcări, dar a perceput impozitele plătite.

Cu privire la neprezentarea documentelor justificative cu privire la reparația bunurilor imobile, reclamantul a explicat că nu a păstrat cecuri ce demonstrează că a cumpărat materialele de construcții, iar acest fapt nu constituie o abatere. Or, pentru materiale de construcții nu se dau garanții, de aceea păstrarea bonurilor de plată pentru reparațiile din 2011 nu este necesară. De asemenea, Comisia nu a luat în considerare faptul că veniturile familiei reclamantului în ultimii 5 ani au constituit 4 817 572,41 lei - sumă dobândită legal, pentru care a achitat impozite și a fost declarată la ANI, în această sumă nefiind incluse donațiile.

În privința diminuării prețurilor bunurilor imobile sau a caracterului fictiv al acestora, potrivit opiniei Comisiei, reclamantul a menționat că pârâta a fost în drept să audieze vânzătorii acestor bunuri întru elucidarea modalității de stabilire a prețurilor.

Cu referire la neprezentarea documentelor care să confirme donațiile făcute de către părinți reclamantului, ultimul a precizat că în urma interpelării Serviciului Fiscal de Stat, a fost furnizată informația cu privire la veniturile părinților săi pentru anii 2000-2021, din care reiese că veniturile acestora au fost considerabil mai mari decât venitul mediu pe economie stabilit pentru fiecare an.

Totodată, a fost interpelată și Casa Națională de Asigurări Sociale, care a informat că tatăl reclamantului în anul 2021 avea o pensie de 25 482,14 lei/lunar (1 225,71 euro/lunar), iar mama în anul 2021 avea o pensie de 26 314,94 lei/lunar (1 265,77 euro/lunar), astfel donația oferită de părinți în sumă de 150 000 lei în anul 2021 este raportată la venitul lor lunar și dubii în acest sens nu pot să apară.

Potrivit reclamantului, este cert faptul că la adoptarea deciziei Comisia nu a dat apreciere corectă circumstanțelor stabilite în cadrul evaluării, și anume eronat a calculat venituri, fapt ce a dus la constatarea dubiilor serioase pentru acestea. Calculul desfășurat lipsește în partea motivată a deciziei contestate, astfel lipsind o motivare logică, limitându-se doar pe expunerea intimei convingeri, deși aceasta trebuie să se bazeze pe probe, or probabilitatea și incertitudinea persistă constant sub forma unei acuzații, fapt ce duce la încălcarea principiului egalității, nediscriminării și egalității de tratament.

Reclamantul consideră că la stabilirea circumstanțelor de fapt au fost eronat apreciate prețurile, precum și aplicate duble standarde la evaluarea a candidaților. Aceste duble standarde duc la discriminarea candidaților. Comisia a invocat că există dubii serioase din motiv că nu a prezentat acte ce țin de alte persoane, deși nu este operator de date personale.

La 03 martie 2023, Mihail Bușuleac a depus un supliment la cererea de chemare în judecată care, pe lângă solicitările inițiale, conține și cerința de aplicare directă a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și constatarea încălcării dreptului său la viața privată, garantat de art. 8 din Convenție, cu obligarea pârâtei să-i compenseze daunele morale în cuantum de 15 000 euro.

Reclamantul consideră că ingerința în activitatea profesională a judecătorului, inclusiv limitarea dreptului la accedea în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, prezintă o formă de ingerință în viața privată. Existența unui scop legitim, legalitatea și proporționalitatea ingerinței – sunt trei elemente care trebuie studiate în scopul determinării dacă această ingerință este sau nu este compatibilă cu rigorile art. 8 din Convenție.

Astfel, în pofida obligațiunii sale de a demonstra că ingerința a avut un scop legitim, Comisia nu a făcut acest lucru și în decizia sa nu l-a invocat. Respectiv, instanța de judecată nu este competentă să suplinească argumentele Comisiei cu propriile argumente și, corespunzător, nu are o altă opțiune decât să constate lipsa în decizia contestată a argumentului existenței unui scop legitim.

Analizând criteriul legalității, reclamantul consideră că ingerința în viața sa privată nu a fost suficient de previzibilă și, prin urmare, nu poate fi considerată drept o ingerință legală.

A solicitat admiterea acțiunii, anularea deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 13 din 06 ianuarie 2023 cu privire la candidatura lui Mihail Bușuleac, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisie; încasarea din contul Comisiei a prejudiciului moral în cuantum de 15 000 euro.

La 07 februarie 2023, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a depus referință, prin care a solicitat respingerea cererii de contestare înaintată de Mihail Bușuleac.

În motivarea referinței, pârâta a invocat că decizia Comisiei de evaluare nr. 13 din 06 ianuarie 2023 este legală și întemeiată, iar alegațiile reclamantului sunt neîntemeiate și nu au un suport probatoriu.

Or, Comisia de evaluare a executat cu diligență și bună-credință toate obligațiile prevăzute de Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, iar când a constatat anumite neclarități, aceasta a oferit reclamantului posibilitatea de a le elucida, prin prezentarea datelor și informațiilor suplimentare, stabilindu-i un termen suficient în sensul dat.

A explicat că procesul de evaluare a integrității și decizia Comisiei de evaluare nr. 13 din 06 ianuarie 2023 nu afectează statutul profesional al candidatului, or, Comisia nu substituie și nu preia funcțiile unui organ public din Republica Moldova. Iar, decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs, respectiv niciun alt efect juridic nu are suport legal.

Totodată, potrivit pct. 39 din Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției generale a drepturilor omului și stat de drept a Consiliului Europei (Avizul nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, Moldova), proiectul de lege revizuit arată clar că rezultatele evaluării integrității nu vor avea niciun efect asupra carierei candidatului ca judecător.

Astfel, s-a menționat că, la 21 iunie 2022, Comisia a expediat Chestionarul privind integritatea etică, care a fost transmis de către reclamant la 05 iulie 2022. La 08 iulie 2022, Comisia a solicitat completarea și depunerea declarației, această solicitare fiind urmată de prezentarea ei de către reclamant la 15 iulie 2022.

La 17 august 2022, Comisia a transmis o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 17 întrebări, inclusiv 44 subîntrebări și 26 solicitări suplimentare de documente adiționale. Reclamantul a răspuns la 7 întrebări și a prezentat documente pentru majoritatea întrebărilor la 19 august 2022. Reclamantul a prezentat informații suplimentare la 05 octombrie 2022.

La 21 noiembrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de 16 întrebări, inclusiv 63 subîntrebări și 33 solicitări de documente suplimentare, pentru a elucida unele aspecte apărute în cadrul evaluării. Candidatul a răspuns mai târziu de termenul solicitat (din motive considerate întemeiate de Comisie) la toate întrebările și a furnizat majoritatea documentelor solicitate, la 07 decembrie 2022.

Potrivit Comisiei, reclamantul a făcut uz de dreptul său de a lua cunoștință de materialele evaluării, la 13 decembrie 2022.

La 14 decembrie 2022, reclamantul a fost audiat în ședință publică. Candidatul a trimis informații suplimentare după audiere, la 28 decembrie 2022.

Decizia i-a fost expediată reclamantului la 31 ianuarie 2023. Reclamantul și-a exprimat dezacordul cu referire la publicarea deciziei în privința sa.

Respectiv, Comisia a executat cu diligență și bună-credință toate obligațiile puse în sarcina sa, prevăzute de Legea nr.26/2022. În particular, atunci când a constatat anumite neclarități, Comisia a oferit reclamantului posibilitatea de a le elucida, prin prezentarea datelor și informațiilor suplimentare (în sensul art. 10 alin. (7) din Legea nr. 26/2022).

Potrivit pârâtei, sarcina probațiunii trece asupra candidatului pe parcursul procesului de evaluare. În faza inițială este în obligația Comisiei de a acumula date și informații, făcând uz de competențele sale legale (art. 6 din Legea nr. 26/2022) și cu respectarea obligațiilor legale (art. 7 din Legea nr. 26/2022). Însă, odată cu apariția unor neclarități și în scopul elucidării acestora, Comisia oferă candidatului posibilitatea de a prezenta date și informații suplimentare (art. 10 alin. (7) din Legea nr. 26/2022).

Totodată, prezentarea datelor și informațiilor suplimentare este un drept al candidatului (art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26/2022), însă neexercitarea acestui drept (prin refuz, fâțiș sau tacit, ori prin prezentarea unor date incomplete sau neconcludente) riscă să inducă Comisia la concluzia că există dubii serioase că candidatul nu întrunește criteriile de integritate (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). Respectiv, este în interesul candidatului să preia sarcina probațiunii, iar acest transfer legislativ nu numai că nu încalcă, dar și protejează efectiv drepturile candidatului.

S-a remarcat că Comisia de evaluare nu constată existența sau lipsa conformității candidatului cu criteriile de integritate, ci doar existența sau lipsa dubiilor serioase privind conformitatea.

Pârâta a evidențiat că, concluzia Comisiei de evaluare din decizie privind existența unor dubii serioase referitor la conformitatea reclamantului cu criteriile de integritate etică și financiară, ține de oportunitatea deciziei, iar instanța de judecată este ținută să exercite controlul de legalitate a deciziei și nu este în drept să execute controlul de oportunitate. Or, instanța de judecată poate dispune reluarea evaluării doar în situația în care constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat sau încălcări de procedură, situație care lipsește în speță.

Cu referire la obiecțiile reclamantului formulate în cererea de chemare în judecată, și anume că pârâta: nu a prezentat întregul dosar pentru a lua cunoștință de materialele ce se conțin; nu a dat apreciere corectă circumstanțelor stabilite; eronat a calculat venituri, fapt ce a dus la stabilirea dubiilor serioase pentru aceasta; a interpretat eronat prevederile anumitor acte normative; au fost eronat apreciate prețurile, precum și aplicate duble standarde la evaluarea a candidaților; Comisia a

menționat că acestea sunt neîntemeiate și nu au fost probate de către reclamant. Totodată, potrivit pârâtei, toate pretențiile reclamantului sunt de ordin general, fiind formulate într-un mod absolut abstract.

Suplimentar, pârâta a notat că Decizia conține o argumentare detaliată care a stat la baza soluției adoptate de către Comisie, fiind analizate circumstanțele de fapt în legătură cu care au apărut dubii serioase privind integritatea reclamantului (neabținerea de la examinarea unor cauze și achiziționarea a 4 bunuri imobile) și fiind explicat de ce în legătură cu aceste circumstanțe de fapt au apărut dubii serioase și de ce aceste dubii nu au fost înlăturate de către reclamant. Toate concluziile Comisiei se bazează strict pe circumstanțele de fapt și de drept menționate în decizie, iar aceasta nu conține careva concluzii arbitrare care nu ar avea o bază legală și factuală analizată de către Comisie în procesul de evaluare.

Mai mult, Comisia a reiterat că pe parcursul procesului de evaluare sarcina probațiunii trece asupra candidatului, iar neexercitarea acestui drept riscă să inducă Comisia la concluzia că există dubii serioase că candidatul nu întrunește criteriile de integritate (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). Astfel, soluția oferită de Comisie, prin decizia de constatare a promovării sau nepromovării evaluării, reprezintă o apreciere, după intima sa convingere, a faptului dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică. Acest fapt este expres prevăzut la art. 8 alin. (6) și art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022.

În ședința de judecată reclamantul Mihail Bușuleac a susținut cererea sa, solicitând admiterea ei integral, conform cerințelor formulate.

Reprezentantul reclamantului, avocatul Bogdan Gangan, a susținut întru totul acțiunea, solicitând admiterea ei, anularea deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 13 din 06 ianuarie 2023 privind candidatura lui Mihail Bușuleac, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii; și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Reprezentantul reclamantului, avocatul Stanislav Pavlovschi, a susținut întru totul acțiunea, solicitând admiterea ei.

Reprezentantul reclamantului, avocatul Oxana Eșanu, a susținut acțiunea, conform argumentelor formulate în cererea de chemare în judecată, și a solicitat admiterea integrală a pretențiilor.

Reprezentantul Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocatul Roger Gladei, a susținut argumentele invocate în referință, solicitând respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată.

Suplimentar celor invocate în referința depusă, a pretins că Comisia a respectat toate drepturile prevăzute de art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022.

Aprecieri instanței.

Audiind părțile, și reprezentanții lor, examinând actele dosarului administrativ și cel judiciar, completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție constată că acțiunea este admisibilă și întemeiată, din următoarele motive.

Termenul de examinare a acțiunii

Conform art. 14 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, prin derogare de la prevederile art. 195 din Codul administrativ nr. 116/2018, cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se examinează în decurs de 10 zile.

Astfel, la 03 februarie 2023, reclamantul a înregistrat prezenta contestație (f.d. 2-4, vol. I).

Prin încheierea din 03 februarie 2023 a Curții Supreme de Justiție, cererea de chemare în judecată a fost primită spre examinare, iar participanții au fost convocați în ședință pentru data de 09 februarie 2023 (f.d. 22-24, vol. I).

La 07 februarie 2023, pârâta a înregistrat referința (f.d. 29-40, vol. II).

La 09 februarie 2023, reclamantul a expediat în adresa instanței contestația motivată și o cerere privind amânarea ședinței, întru acordarea posibilității pârâtei de a lua cunoștință de această contestație (f.d. 54, 56-61, vol. I).

În ședința de judecată din 09 februarie 2023, reclamantul Mihail Bușuleac nu s-a prezentat, iar examinarea cauzei a fost amânată la cererea lui (f.d. 78, vol. I).

La 15 februarie 2023, reprezentantul reclamantului, avocatul Gangan Bogdan, a luat cunoștință de materialele cauzei (f.d. 84, vol. I).

În ședința de judecată din 17 februarie 2023 au fost examinate un șir de cereri și demersuri, ședința fiind întreruptă până la data de 03 martie 2023 (f.d. 97, vol. I).

La 03 martie 2023, reclamantul a expediat instanței prin poșta electronică un supliment la cererea de chemare în judecată și o cerere de amânare a ședinței, în care s-a făcut trimitere la o cerere de audiere a martorilor și la necesitatea citării acestora (f.d. 2, 4-7, vol. II). Ședința de judecată din 03 martie 2023 a fost amânată la cererea reclamantului.

La 10 martie 2023, reprezentantul reclamantului, avocatul Gangan Bogdan, a înaintat o cerere de recuzare a completului de judecată (f.d. 9-13, vol. II), din aceste considerente ședința de judecată din aceeași dată a fost amânată.

La 16 martie 2023, cererea de recuzare a fost examinată, fiind respinsă (f.d. 35-43, vol. II).

Prin încheierea din 20 martie 2023, a fost admisă cererea lui Mihail Bușuleac cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate cu remiterea sesizării către Curtea Constituțională (f.d. 78-85, vol. II). Examinarea cauzei a fost amânată pentru o perioadă nedeterminată.

Prin decizia nr. 42 din 06 aprilie 2023 a Curții Constituționale au fost declarate inadmisibile sesizările cu privire la excepțiile de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 26 din 10 martie 2022.

La 10 aprilie 2023, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a înaintat cerere de recuzare unui membru al completului de judecată special. Cererea de recuzare a fost examinată la 25 mai 2023, fiind respinsă (f.d. 121, 142-146, vol. II).

Cu referire la perioada de imposibilitate a examinării cererii de recuzare, completul special menționează că, la 06 aprilie 2023, a intrat în vigoare Legea nr. 64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, precum și Legea nr. 65 din 30 martie 2023 cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Potrivit prevederilor art. 8 din Legea 64/2023, Plenul Curții Supreme de Justiție

este compus din toți judecătorii Curții Supreme de Justiție și are, printre altele, atribuția de stabilire, anual, a componenței completelor de judecată.

Completul special, reținând prevederile legale citate supra și faptul că în perioada martie-aprilie 2023 majoritatea magistraților de la Curtea Supremă de Justiție au demisionat, atestă imposibilitatea formării completelor de judecată de către Plenul Curții Supreme de Justiție, care în perioada respectivă nu era deliberativ.

Totuși, prin Legea nr. 89 din 27 aprilie 2023, în vigoare din 02 mai 2023, dispozițiile tranzitorii din Legea 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, au fost modificate în sensul stabilirii momentului începerii activității Curții Supreme de Justiție în componența nouă, inclusiv a Plenului, oferind ca efect competențe de formare a completelor de judecată după regula anterioară – de către președintele Curții Supreme de Justiție.

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (8) din Legea 65/2023, Consiliul Superior al Magistraturii prin Hotărârea nr.120/6 din 10 aprilie 2023 a anunțat concursul pentru suplinirea, prin transfer temporar, a funcțiilor vacante de judecător la Curtea Supremă de Justiție, iar prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 142/8 din 02 mai 2023, s-a hotărât transferul temporar a 7 judecători din instanțele naționale, pentru o perioadă de 6 luni, începând cu 10 mai 2023 în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Astfel, completul special constată că activitatea Curții Supreme de Justiție a fost blocată în perioada 30 martie 2023 – 10 mai 2023, perioadă în care nu a fost posibilă nici faptic, nici juridic examinarea cauzelor aflate pe rolul instanței.

În această ordine de idei, având în vedere cele enunțate supra, completul de judecată special notează că depășirea termenului de examinare a contestație în 10 zile, a fost influențat inclusiv de complexitatea cauzei, comportamentul părților la proces, care include pe cel al autorității pârâte, dificultatea dezbaterilor, demisiile în masă a judecătorilor Curții Supreme de Justiție și imposibilitatea formării completului special pentru judecarea cererilor de contestare.

Mai mult, durata de aflare pe rol a cauzei a fost condiționată inclusiv de asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, fapt ce nu poate fi privit drept tergiversare a examinării cauzei, deoarece judecarea cererii de contestare a avut ca scop respectarea dreptului garantat al părților la un proces echitabil, consfințit în articolul 38 din Codul administrativ și articolul 6 §1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.

Astfel, instanța de judecată a examinat în fond cauza, fiind ascultate explicațiile părților, cercetate probele și ascultate pledoariile, și, conform art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, a fost anunțată emiterea și plasarea deciziei pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Aplicabilitatea Codului administrativ.

Completul de judecată special menționează că, în cadrul dezbaterilor judiciare, reprezentanții Comisiei au invocat neaplicarea cărților I și II din Codul administrativ la examinarea cauzelor pendinte pe rolul Curții Supreme de Justiție, argument care nu poate fi reținut din considerentele următoare.

Completul de judecată special reține că aplicarea Codului administrativ și limitele ei este o problemă de interpretare și aplicare a legii asupra căreia are competență Curtea Supremă de Justiție ca instanță de judecată competentă pentru

examinarea acțiunii în contencios administrativ (DCC nr. 163 din 1 decembrie 2022, § 24, DCC nr.2 din 18 ianuarie 2022, §19).

În primul rând, este necesar de a se explica de ce este aplicabil Codul administrativ procedurii de evaluare, dar și procedurii de contencios administrativ.

Din punct de vedere al conținutului normativ, Legea nr. 26/2022 cuprinde atât norme de drept public material, cât și norme de procedură administrativă și procedură a contenciosului administrativ.

În special, dispozițiile legale care reglementează definiția și condițiile de evaluare a integrității etice/financiare după natura lor constituie norme de drept administrativ material, care formează baza legală conform art. 21 alin. (1) din Codul administrativ pentru emiterea actului administrativ individual de către Comisie. Astfel, dispozițiile art. 8 alin. (1)-(4) din Legea nr. 26/2022 sunt norme de drept administrativ material.

Inițierea procedurii de evaluare este, conform art. 9 alin. (2) și art. 69 alin. (1) din Codul administrativ, o inițiere a procedurii administrative la cererea candidatului pentru una din funcțiile de membru în organele enumerate în art. 2 alin. (1) din Legea nr. 26/2022. Inițierea procedurii de contencios administrativ este condiționată, în conformitate cu prevederile art. 189 alin. (1) din Codul administrativ, de revendicarea de către reclamant a încălcării unui drept prin activitatea administrativă.

Astfel, completul de judecată special relevă că, decizia Comisiei de evaluare este un act administrativ individual în sensul art. 10 alin. (1) din Codul administrativ. Actul administrativ individual este rezultatul final al procedurii administrative.

Prin decizia Comisiei privind promovarea/nepromovarea evaluării de către candidat are loc finalizarea procedurii administrative conform art. 78 din Codul administrativ.

Mai mult decât atât, în nota informativă la Legea nr. 26/2022, autorii au indicat că „drept urmare a desfășurării activității sale, Comisia de evaluare va emite o decizie. Reieșind din faptul că decizia respectivă reprezintă un act administrativ, contestarea acesteia se va face conform prevederilor Codului administrativ nr. 116/2018 cu derogările exprese stabilite în prezentul proiect.”

Astfel, însăși legiuitorul a calificat decizia Comisiei de evaluare drept un act administrativ individual în privința căruia poate fi exercitată acțiunea în contencios administrativ.

Prin urmare, normele Codului administrativ privind procedura administrativă și instituția actului administrativ individual sunt aplicabile procedurii de evaluare, cu excepțiile prevăzute de Legea nr. 26/2022.

Completul de judecată special subliniază că, evaluarea candidaților pentru funcțiile de membru în organele enumerate în art. 2 alin. (1) din Legea nr.26/2022 este prin natura sa un domeniu specific de activitate în sensul art. 2 alin. (2) din Codul administrativ.

Deși, Codul administrativ instituie o procedură administrativă și de contencios administrativ uniformă, totuși, conform art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte pot fi reglementate prin norme legislative speciale, dacă nu contravin principiilor Codului administrativ.

Normele speciale din Legea nr. 26/2022 nu exclude aplicarea cărților I și II, decât în privința unor aspecte, cum ar fi în special, inițierea procedurii

administrative, clarificarea stării fapt din oficiu, cvorumul și majoritatea, dreptul la audiere a candidatului, dar și altele. Sintagma „anumite aspecte” din art. 2 alin. (2) din Codul administrativ nu echivalează cu excluderea de la aplicare a Codului administrativ.

Așadar, în condițiile speței, excluderea integrală de la aplicare a cărților I și II este imposibilă din punct de vedere al rolului central și legăturii organice a Codului administrativ cu domeniile/subdomeniile dreptului administrativ.

Potrivit art. 14 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv.

Principiile care guvernează procedura contenciosului administrativ sunt reglementate în cartea I din Codul administrativ, în special art. 21-27 și art. 36-43. Între cartea I și II, și III, care reglementează procedura contenciosului administrativ, există o legătură organică și de substanță, ce nu poate fi negată sau exclusă sub nici o formă.

Controlul judecătoresc este un control de legalitate, care cuprinde în sine verificarea legalității temeiului formeii activității administrative, corectitudinii interpretării noțiunilor juridice vagi, proporționalității egalității de tratament, imparțialității, securității juridice, motivării, exercitarea dreptului discreționar, dacă autoritatea este împuternicită să acționeze în baza acestui drept, protecția încrederii legitime în activitatea autorității și altele.

Din considerentele menționate supra, completul de judecată special respinge ca nefondat argumentul reprezentanților Comisiei de evaluare, precum că nu este aplicabilă cartea I și II din Codul administrativ. Or, aceasta ar însemna negarea respectării principiilor legalității, cercetării din oficiu, egalității de tratament, securității raporturilor juridice, proporționalității, imparțialității Comisei, bunei-credințe și altele.

Aplicarea normelor procedurii de contencios administrativ este condiționată de aplicarea aceluiași norme care se referă la procedura administrativă, cum ar fi obținerea probelor conform art. 220 alin. (1), 87-93 din Codul administrativ, notificările conform art. 223, 97-114 Codul administrativ, imparțialitatea conform art. 25 din Codul administrativ, recuzarea conform art. 202, 49-50 din Codul administrativ, formele activității administrative conform art. art. 5, 10-15 și 189 din Codul administrativ, conceptul de parte în procedura de contencios administrativ conform art. art. 204 și 7 din Codul administrativ, efectele juridice ale actului administrativ individual, e.g. funcția executorie a Deciziei Comisiei în calitate de act administrativ individual conform art. 171 alin. (4) din Codul administrativ, valabilitatea, obligativitatea și puterea lucrului decis a Deciziei Comisiei conform art. art. 139 alin. (2)-(4) și 140 din Codul administrativ și altele.

Neaplicarea cărții I și II din Codul administrativ ar echivala cu excluderea deciziei Comisei ca act administrativ individual, iar pe cale de consecință respingerea accesului la un control judecătoresc efectiv.

În această ordine de idei, completul de judecată special subliniază că, decizia Comisiei de evaluare este un act administrativ individual în sensul art. 10 alin. (1) din Codul administrativ, deoarece este: 1) emisă de o autoritate publică; 2) este o decizie, dispoziție sau altă măsură oficială; 3) se referă la domeniul dreptului

public; 4) este o reglementare; 5) e referă la un caz individual; 6) produce nemijlocit efecte juridice.

Din punct de vedere funcțional și organizatoric, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor este o „autoritate publică” în sensul art. 7, 10, 203 lit. a) și 204 din Codul administrativ, deoarece este creată prin lege, îndeplinește sarcini de drept public prin intermediul competenței reglementată în art. 8 din Legea nr. 26/2022, în vedere realizării unui interes public.

Completul de judecată special mai subliniază că, procedura administrativă de evaluare are o funcție de clarificare și orientare datorită caracterului procedural al acțiunii oficiale de evaluare a candidaților în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Prin urmare, respectarea principiilor, garanțiilor și regulilor de bază a procedurii administrative constituie o cerință înrădăcinată direct în conceptul statului de drept stipulat în art. 1 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova.

Astfel, prin Legea nr. 180 din 07 iunie 2023 s-a consolidat înțelegerea că, Comisia de evaluare este o autoritate publică specifică în felul său, adică nu este persoană juridică de drept public, cu toate că, în art. 7 din Codul administrativ, are o funcție universală, cuprinde și este definit conceptul de autoritate publică atât în sensul interpretat de Parlamentul Republicii Moldova, adică funcțional, organizațional cât și ca persoană juridică de drept public, după caz. Această concluzie rezultă și din pronumele nedeterminat „orice structură organizatorică” al art. 7 din Codul administrativ. Autoritatea publică pe lângă elementul de orice structură organizatorică sau organ, instituit/ă prin lege sau alt act normativ, realizare de interese publice, îl conține și pe cel de regim public, care desemnează sarcinile și competențele, care oferă dreptul de a se impune cu forță juridică față de persoanele cu care intră în raporturi de drept autoritatea publică. O altă interpretare și aplicare ar însemna că activitatea Comisiei și deciziile ei nu sunt obligatorii ca acte administrative individuale, dar reprezintă acte juridice de drept privat. Completul de judecată special subliniază că, și o persoană privată poate fi autoritate publică dacă prin lege îi sunt delegate sarcini al autorităților publice și competențele corespunzătoare pentru realizarea lor. Mai mult, conform art. 72 alin. (6) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017, actul normativ de interpretare nu are efecte retroactive, cu excepția cazurilor când prin interpretarea normelor de sancționare se creează o situație mai favorabilă.

Completul de judecată special subliniază că, sarcinile Comisiei nu reprezintă domenii private de activitate dar publice, de aceea și a fost investită prin Legea nr. 26/2022 cu competențe care îi permite să se impune cu putere juridică în raport cu cei evaluați conform art. 8 din Codul administrativ. Completul de judecată special notează cu titlu de principiu că, nu poate fi confundat, din punct de vedere funcțional și organizatoric, conceptul de autoritate publică cu cel de persoană juridică de drept public, în caz contrar s-ar exclude decizia Comisiei din conceptul de act administrativ individual.

Totodată, reprezentanții pârâtului n-au pătruns în esența art. 2 alin. (2) din Codul administrativ care reglementează condițiile de derogare prin norme legislative de la caracterul uniform al Codului administrativ pentru „anumite aspecte” de activitate administrativă. A reține argumentul că, Comisia nu este autoritate publică

înseamnă a nega o realitate juridică că aceasta înfăptuiește activitate administrativă de drept public prin procedura administrativă și că, decizia ei este act administrativ individual supus controlului judecătoresc în procedura contenciosului administrativ. Astfel, conceptul de autoritate publică nu se reduce la conceptul de persoană juridică de drept publice, dar are o semnificație funcțională proprie în sensul art. 7 și art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, și în sensul Legii nr.26/2022.

Decizia Comisiei se relaționează cu însușirea de „orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială” ca element definitoriu al actului administrativ individual conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ. Din această optică se delimitează că, Comisia nu desfășoară activitate legislativă sau judecătorească, dar activitate de executare a legii.

Decizia Comisiei se încadrează în conceptul de „domeniul dreptului public” conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ. Conform art. 5 din Codul administrativ actul administrativ individual este una din formele activității administrative prin care se aplică legea. Prin Decizia Comisiei a fost aplicată Legea nr. 26/2022, care reglementează temeiul deciziei, iar această reglementare normativă este, după natura juridică a ei, una de drept public material. Astfel, prin această însușire decizia Comisei este exceptată de la acțiunea privată, penală, contravențională și de contencios constituțional la care participă autoritățile publice conform art. 2 alin. (3) lit. a) – c) din Codul administrativ.

Decizia Comisiei conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ este o „reglementare” prin care pârâta își realizează unilateral competența materială potrivit art. 6 din Legea nr.26/2022. Curtea subliniază că prin acest element al actului administrativ individual are loc delimitarea acestuia de alte forme ale activității administrative, cum ar fi acul real și contractul administrativ.

Decizia Comisiei conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ se referă la „un caz individual”, care constă în situația concretă de evaluare a reclamantului. Funcția acestei însușiri a actului administrativ individual rezidă în delimitarea acestuia în raport cu actul administrativ normativ, care este o reglementare abstractă conform art. 12 din Codul administrativ.

Decizia Comisiei conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ întrunește criteriul „cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice”, adică de a naște, modifica sau stinge raporturi juridice de drept public. Completul de judecată special reține că, Decizia Comisiei produce nemijlocit efecte juridice în sfera juridică a reclamantului, în calitatea sa de judecător care a candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Funcția acestui criteriu constă în diferențierea actului administrativ individual de o simplă operațiune administrativă realizată în interior procedurii administrative de evaluare a integrității financiare și etice a candidatului.

Completul de judecată special conchide că, Decizia Comisiei este un act administrativ individual prin care se finalizează procedura administrativă. Conceptul de procedură administrativă definit în art. 6 din Codul administrativ și cel de autoritate publică definit în art. 7 din Codul administrativ are o funcție universală, aplicabil pentru orice domeniu/subdomeniu al dreptului public. Pentru aceste motive, Comisia avea și are obligația să aplice normele Codului administrativ, și normele de procedură din Legea nr. 26/2022 în partea ce se referă la aspectele derogatorii de la caracterul uniform al Codului.

Prin urmare, este inacceptabil argumentul reprezentanților pârâtei că procedura de evaluare nu ar fi o procedură administrativă guvernată de regulile Codului administrativ, cum ar fi principiul legalității (art. 21), principiul cercetării din oficiu (art. 22), principiul egalității de tratament (art. 23), principiul buneicredințe (art. 24), principiul imparțialității (art. 25), principiul limbii de procedură și rezonabilității (art. 26, art. 27), principiul eficienței (art. 28), principiul proporționalității (art. 29), securității juridice (art. 30), principiul motivării actelor administrative și operațiunilor administrative (art. 31), principiul comprehensibilității (art. 32), cel al protecției încrederii legitime și altele.

În aceeași ordine de idei, completul de judecată specială relevă că, în cadrul ședinței de judecată reprezentanții pârâtei au invocat cauzele Țurcan vs Comisia de evaluare și Clevadî vs Comisia de evaluare, unde instanța a stabilit cu puterea lucrului judecat că, cauzelor intentate împotriva Comisiei de evaluare nu sunt aplicabile prevederile cărților I și II din Codul administrativ.

Așadar, urmare a celor constatate, completul de judecată special menționează că dosarele la care fac referire reprezentanții Comisiei de evaluare, intentate la cererea lui Anatolie Țurcanu (nr. 3-5/23) și Nataliei Clevadî (nr. 3-13/23) nu formează o jurisprudență unitară. Or, rolul jurisprudenței este de a interpreta și aplica la cazuri concrete legea. Respectiv, nu orice hotărâre care diferă de o altă hotărâre constituie o divergență de jurisprudență.

Principiul res judicata în sine nu impune instanțelor judecătorești naționale să urmeze precedentele în cazuri similare, realizarea coerenței dreptului necesită timp iar perioadele de conflict în jurisprudență pot fi, prin urmare, tolerate fără a submina securitatea juridică.

În principiu, jurisprudența trebuie să fie stabilă, dar totuși acest caracter nu trebuie să împiedice evoluția dreptului. Tocmai de aceea, Curtea de la Strasbourg arată că nu există un drept la o jurisprudență constantă, astfel că schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (CtEDO, Unedic c. Franței, 2008, §74; Legrand c. Franței, 2011), dar trebuie întrunite două condiții: noua abordare să fie consecventă la nivelul acelei jurisdicții și instanța care a decis schimbarea interpretării să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel (CtEDO, Atanasovski c. Macedoniei, 2010, §38).

În aceste circumstanțe, completul de judecată special respinge argumentul expus de Comisie precum că la emiterea soluției pe caz instanța de judecată urmează să își fundamenteze opinia și să emită soluția bazându-se pe considerentele și exemplele de practică judiciară enunțate.

În concluzie, completul de judecată special statuează că un judecător, potrivit regulilor de organizare judecătorească, nu este, în general, legat de hotărârea pronunțată de un alt judecător și nici chiar de propriile sale hotărâri anterioare, deoarece dânsul se pronunță pe cazul particular care se prezintă în fața sa.

Admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 207 alin. (1) din Codul administrativ, instanța verifică din oficiu dacă sunt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ.

În conformitate cu prevederile art. 189 alin. (1) din Codul administrativ orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Potrivit art. 5 din Codul administrativ activitatea administrativă de drept public al autorităților publice cuprinde actul administrativ individual ca formă principală de acțiune administrativă a autorităților.

Completul de judecată special a motivat la capitolul aplicabilității Codului administrativ de ce decizia Comisiei este act administrativ individual. Astfel, la compartimentul admisibilității acțiunii se va sublinia că, decizia Comisiei este un act administrativ individual defavorabil.

Conform art. 11 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, actele administrative individuale pot fi acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat.

Conform art. 17 din Codul administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Prin derogare de la prevederile art. 209 din Codul administrativ prin art. 14 alin. (1) și (2) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, s-a reglementat un termen special de înaintare a acțiunii în contencios administrativ. Astfel, decizia Comisiei de evaluare poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de 5 zile de la data recepționării de către acesta a deciziei motivate, fără respectarea procedurii prealabile.

Candidatul evaluat poate contesta decizia defavorabilă a Comisiei de evaluare la Curtea Supremă de Justiție, în cadrul căreia se instituie un complet de judecată special compus din 3 judecători și un judecător supleant. Judecătorii și judecătorul supleant sunt desemnați de președintele Curții Supreme de Justiție.

În acest context, se reține că decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 13 din 06 ianuarie 2023 a fost recepționată de către Mihail Bușuleac la 31 ianuarie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică anexat la materialele cauzei (f.d. 54, vol. II, copia dosarului candidatului).

Completul de judecată special conchide că cererea de contestare depusă de Mihail Bușuleac este admisibilă, întrucât reclamantul s-a conformat prevederilor art. 14 alin. (1) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, depunând prezenta cerere la 03 februarie 2023, în interiorul termenului prevăzut de lege, la Curtea Supreme de Justiție.

Din punct de vedere a felului acțiunii în contencios administrativ, completul de judecată special apreciază acțiunea înaintată drept o acțiune în obligare specifică în felul său. Prin acțiunea în obligare obișnuită, reclamantul conform art. art. 206 alin. (1) lit. b) și 224 alin. (1) lit. b) din Codul administrativ urmărește anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării sale referitor la obținerea unui avantaj juridic de orice fel și obligarea autorității publice să emită actul administrativ individual respins. Pe când specificul acțiunii înaintate este

caracterizat prin anularea deciziei Comisiei referitor la nepromovarea evaluării și dispunerea reluării procedurii de evaluare.

Completul de judecată special în conformitate cu prevederile art. 219 alin. (3) din Codul administrativ nu este legat de textul cererilor formulate de participanții la proces, astfel, argumentul de oportunitate expus în referință de către pârât va fi apreciat la capitolul admisibilității. Controlul judecătoresc efectiv implică o verificare deplină a problemelor de fapt și de drept, însă totuși exclude verificarea oportunității conform art. 225 alin. (1) din Codul administrativ și limitează controlul în privința actului administrativ individual discreționar, când lege prevede astfel de teme pentru emitere. Oportunitatea este o chestiune de admisibilitate dar nu de fond a acțiunii în contencios administrativ. Argumentul pârâtului în referință depusă precum că acțiunea trebuie respinsă pe motiv de oportunitate este lipsit de temeinicie, deoarece reclamantul n-a motivat acțiunea pe oportunitate dar pe aspecte de legalitate.

Din referință și argumentele de oportunitate relevate de pârât în conținutul ei se neagă însăși dreptul la înaintarea acțiunii în contencios administrativ potrivit art. 39 și 189 alin. (1) din Codul administrativ. Astfel, nici Codul administrativ, dar nici art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26/2022 nu exclud dreptul la acțiune a candidatului. Acceptarea soluției propuse de pârât este lipsită de temei legal și contrară statului de drept. Completul de judecată special notează că, prevederile art. 225 alin. (1) din Codul administrativ sunt clare și nu pot fi confundate, reglementând într-o unitate funcțională cu prevederile art. 36, 39, 189, 190 și 207 Codul administrativ doar aspecte referitor la excluderea sau limitarea controlului judecătoresc.

Completul de judecată special apreciază decizia Comisiei emisă în temeiul art. 8 din Legea nr. 26/2022 din categoria actelor administrative obligatorii, adică care nu se emit în baza dreptului discreționar. Comisia este obligată să emită decizia indiferent dacă este favorabilă sau defavorabilă. În cazul deciziilor discreționare, autoritatea publică are dreptul în general să nu acționeze, iar în cazul în care decide de a acționa în dreptul administrativ, atunci are posibilitatea de selecție a consecințelor juridice, cu excepția situației de reducere a discreției la zero conform art. 137 alin. (2) din Codul administrativ.

Referitor la fondul cauzei completul reține următoarea stare de fapt și de drept.

Conform art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

În sensul art. 13 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Potrivit art. 20 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești

competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Reieșind din art. 53 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

În conformitate cu art. 114 din Constituția Republicii Moldova, justiția se desfășoară în numele legii numai de instanțele judecătorești, acestea urmează să dispună de plenitudinea prerogativelor procesuale pentru soluționarea justă a cauzei, fără a exista limitări nejustificate în acțiunile ce urmează a fi întreprinse, astfel încât la realizarea scopului final hotărârea judecătorească să nu devină una iluzorie.

Protecția juridică efectivă împotriva acțiunii administrative a autorităților publice implică un control judecătoresc de legalitate deplin, care cuprinde atât chestiunile de fapt, cât și cele de drept, așa cum este reglementat în art. 194 alin. (1), 219, 22, 36 și 21 din Codul administrativ.

Densitatea controlului judecătoresc înseamnă precizarea conținutului controlului judecătoresc asupra deciziilor Comisiei, care se referă nu numai la profunzimea, ci și la sfera de aplicare a controlului. Acest lucru se referă atât aplicării legii, cât și stabilirii faptelor relevante pentru o hotărâre judecătorească legală și întemeiată.

Controlul judecătoresc efectiv implică verificarea tuturor aspectelor de legalitate procedurală și substanțială, în special, al egalității de tratament, proporționalității, securității juridice, motivării, corectitudinii cercetării de fapt din oficiu, imparțialității, interpretării greșite a noțiunilor juridice nedefinite și altele. Numai în acest fel poate fi atins standardul de protecție efectivă consacrat în art. 53 din Constituția Republicii Moldova. În acest sens, art. 194 alin. (1) din Codul administrativ în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

Controlul instanței de judecată asupra activității administrative de drept public necesită o determinare independentă a faptelor relevante, o interpretare a normelor relevante și a subsumării lor. Un astfel de control administrativ de legalitate inteligibil exclude, în principiu, o obligare a justiției la constatări și aprecieri de fapt sau de drept făcute de alte puteri cu privire la ceea ce este legal în speță.

Potrivit art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: a) respingerea cererii de contestare; b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare (normă constituționalitatea căreia a fost verificată prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (competența Curții Supreme de Justiție în cazul examinării contestațiilor depuse împotriva deciziei Comisiei de evaluare)).

Curtea Constituțională a reținut că, în nota informativă la proiectul de Lege nu se regăsește niciun argument cu privire la necesitatea limitării controlului judiciar al deciziilor Comisiei de evaluare. Totuși, din opinia prezentată de autorități și din conținutul textului contestat, Curtea Constituțională a dedus că legislatorul a urmărit să evite situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare din cauza încălcării unor reguli de procedură nesemnificative, iar pe de altă parte, pentru a asigura celeritatea soluționării contestațiilor pentru a avea mai repede un Consiliu Superior al Magistraturii funcțional. Curtea Constituțională a reținut că aceste scopuri legitime pot fi încadrate în obiectivele generale ale ordinii publice și garantării autorității și imparțialității justiției, stabilite de articolul 54 alin. (2) din Constituție (HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, §78).

Astfel, Curtea Constituțională a dispus că, până la modificarea legii în conformitate cu raționamentele prezentei hotărâri, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat (HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, §88).

În această consecvență, completul de judecată special constată că, Curtea Constituțională a stabilit un dublu test care urmează a fi întrunit pentru ca acțiunea candidatului împotriva unei decizii emise de Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor să fie admisă, și anume: 1) să existe erori procedurale grave admise de către Comisia de evaluare, și aceste erori să afecteze caracterul echitabil al procedurii de evaluare; și 2) să existe circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat.

Prin Legea nr. 147 din 09 iunie 2023, în vigoare din 21 iunie 2023, alin. (8) al art. 14 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 a fost modificat, având următorul conținut: La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: a) respingerea cererii de contestare; b) admiterea cererii de contestare și dispunerea reevaluării candidaților care nu au promovat evaluarea, dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, Comisia de evaluare a admis unele erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Completul de judecată special subliniază că, prevederile art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 modificat prin Legea nr. 147 din 09 iunie 2023 proiectează un control judecătoresc efectiv, care implică legalitatea procedurii de evaluare și legalitatea materială a Deciziei de nepromovare a evaluării.

Controlul de legalitate procedurală a Deciziei se va rezuma dacă Comisia de evaluare a admis sau nu erori procedurale grave care ar putea afecta caracterul echitabil al procedurii de evaluare. Controlul de legalitate materială a Deciziei se va rezuma dacă există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidatul Mihail Bușuleac.

Completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție notează, că Codul administrativ reglementează conceptul de erori grave și erori deosebit de grave. În cazul erorilor deosebit de grave conform art. 141 alin. (1) din Codul administrativ,

actul administrativ individual este nul și pe cale de consecință nu produce efecte juridice din momentul emiterii. Pe când în cazul erorilor grave actul administrativ individual este ilegal și produce efecte juridice până la anularea sa în mod definitiv. Astfel, ori de câte ori se invocă o problemă de legalitate procedurală, ea trebuie analizată atât prin conceptul de eroare deosebit de gravă, cât și prin cel de eroare gravă.

Decizia Comisiei este neîntemeiată, iar reclamantul ar avea dreptul la o decizie favorabilă, deoarece decizia contestată este viciată în special din punct de vedere a proporționalității, interpretării greșite a noțiunilor juridice nedefinite și egalității de tratament. Comisia este legată de respectarea proporționalității și egalității de tratament la emiterea deciziilor pe marginea evaluării candidaților la funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Negarea acestui fapt, ar pune în discuție nu doar statul de drept, dar însuși scopul pentru care a fost edictată Legea nr. 26/2022. Dubiile serioase ale Comisiei trebuie să fie analizate/evaluate și prin prisma proporționalității, dar și egalitatea de tratament.

Prin urmare, ținând cont de normele legale precitate și de faptul că obiect al prezentei acțiuni îl constituie decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 13 din 06 ianuarie 2023 cu privire la nepromovarea evaluării de către candidatul Mihail Bușuleac, Completul de judecată special menționează că, la caz, urmează să verifice existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Conform art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

Totodată, în corespundere cu art. 5 alin. (1) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, adoptat în cadrul ședinței Comisiei independente de evaluare la 02 mai 2022 în temeiul Legii nr. 26 din 10 martie 2022, numai dacă un candidat întrunește pe deplin toți indicatorii, astfel cum sunt definiți în art. 8 alin. (2)-(5) al Legii nr. 26 din 10 martie 2022, se consideră că acesta corespunde criteriilor de integritate etică și financiară.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial, și nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă:

a) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică:

b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;

c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Completul special subliniază că, noțiunile „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 constituie, după natura lor juridică, categorii juridice nedefinite, care nu oferă discreție și arbitrii Comisiei, dar obligă la o interpretare complexă și riguroasă a normei în lumina unor fapte solid constatate. Instanța de judecată, în virtutea funcției sale constituționale de înfăptuire a justiției are competența finală de a interpreta într-un caz concret o noțiune juridică vagă. Completul special reține că persoanele care au o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca aceștia să-și asume riscurile inerente activității lor (DCC nr. 173 din 13 decembrie 2022, par. 28).

Potrivit art. 2 alin. (2) din legea nominalizată supra, în contextul evaluării candidaților menționați la alin. (1) este verificată și averea persoanelor apropiate candidaților, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor menționate la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Respectiv, conform art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016, persoană apropiată este soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectul declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

Iar, conform art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, controlul averii și al intereselor personale se extinde asupra membrilor de familie, părinților/socrilor și copiilor majori ai persoanei supuse controlului. Dacă persoana supusă controlului se află în concubinaj cu o altă persoană, verificarea se va extinde și asupra averii acestei persoane.

Dacă există aparența că bunurile persoanei supuse controlului au fost înscrise pe numele altor persoane, controlul se va extinde și asupra acestor bunuri și persoane. Dacă subiectul declarării a indicat venituri și bunuri obținute din donații sau deține bunuri în comodat, controlul se va extinde și asupra donatorului și comodantului. Aceștia li se pot cere clarificări privind originea veniturilor utilizate pentru achiziția și întreținerea respectivelor bunuri. Pentru clarificarea acestor aspecte, inspectorul de integritate poate solicita informații relevante de la orice persoană fizică sau juridică.

Conform art. 4 alin. (1) lit. b) și d) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în vigoare conform redacției la data adoptării, subiecții prevăzuți la art. 3 alin. (1) declară:

a) veniturile obținute de subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina în anul fiscal precedent.

Potrivit art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, venitul este definit ca orice beneficiu financiar, indiferent de sursa de proveniență, obținut de subiectul declarării și de membrii familiei, de

concubinul/concubina acestuia atât în țară, cât și în străinătate.

Conform art. 4 alin. (3) din aceeași lege, se exceptează de la declarare cadourile primite de către subiectul declarării gratuit din partea membrilor familiei lui, din partea părinților, fraților, surorilor sau copiilor lui, a căror valoare cumulativă pe parcursul unui an nu depășește 10 salarii medii pe economie.

La fel, relevante speței se prezintă prevederile art. 4 din Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere nr. 1264 din 19 iulie 2002 (în vigoare până la 01 august 2016), persoanele menționate la art. 3 declară:

a) veniturile obținute împreună cu membrii familiei pe parcursul perioadei de declarare;

b) bunurile mobile și imobile de toate tipurile, deținute în proprietate, cu drept de uzufruct, de uz, de abitație, de suprafață ori aflate în posesia declarantului sau a membrilor familiei lui în baza contractelor de mandat, de comision, de administrare fiduciară, precum și a contractelor translativ de posesie și de folosință (locațiune,arendă, leasing, comodat) la data depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate;

c) bunurile realizate prin persoane interpuse sau transmise cu titlu oneros către ascendenți, descendenți, frați, surori și afinii de același grad, precum și cele transmise cu titlu gratuit către orice persoană;

d) activele financiare, adică conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare;

e) cota-parte în capitalul social al societăților comerciale a declarantului și a membrilor familiei lui;

f) datoriile sub formă de debite (inclusiv taxe neachitate), ipoteci, garanții emise în beneficiul unor terți, împrumuturi și credite.

Completul de judecată special menționează că în decizia nr. 13 din 06 ianuarie 2023, la Capitolul III “Evaluarea candidatului”, Comisia de evaluare a indicat că Mihail Bușuleac, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, nu corespunde criteriilor de etică și integritate, ținând cont de următoarele circumstanțe și existența dubiilor serioase în privința lor:

1. Relații de afaceri cu doi avocați în anul 2011 și neabținerea de la examinarea cauzelor cu participarea acestora;

2. Sursa mijloacelor financiare pentru achiziționarea a patru bunuri imobile în perioada 2007-2017.

Analizând concluziile Comisiei de evaluare pe marginea acestor circumstanțe raportate la criteriile de evaluare, completul de judecată special relevă că lui Mihail Bușuleac, în cadrul etapei întrebărilor scrise, i-au fost solicitate informații și acte suplimentare pentru a fi prezentate Comisiei de evaluare.

Astfel, în cadrul primei runde de întrebări, expediată la 17 august 2022, Comisia a transmis o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 17 întrebări, inclusiv 44 subîntrebări și 26 solicitări suplimentare de documente adiționale. Reclamantul a răspuns la 7 întrebări și a prezentat documente pentru

majoritatea întrebărilor la 19 august 2022. Reclamantul a prezentat informații suplimentare la 05 octombrie 2022.

La 21 noiembrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de 16 întrebări, inclusiv 63 subîntrebări și 33 solicitări de documente suplimentare, pentru a elucida unele aspecte apărute în cadrul evaluării. Candidatul a răspuns mai târziu de termenul solicitat (din motive considerate întemeiate de Comisie) la toate întrebările și a furnizat majoritatea documentelor solicitate, la 07 decembrie 2022.

Candidatul a făcut uz de dreptul său de a lua cunoștință de materialele evaluării, la 13 decembrie 2022.

La 14 decembrie 2022, reclamantul a fost audiat în ședință publică. Candidatul a trimis informații suplimentare după audiere, la 28 decembrie 2022.

Potrivit art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, Comisia de evaluare apreciază materialele acumulate după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisia de evaluare.

Din această normă rezultă regula cercetării nemijlocite a probelor, libertatea probei și aprecierea nemijlocită a probelor de către membrii Comisiei.

Completul de judecată în special statuează că, Comisia nu a exercitat obligația pozitivă de a clarifica circumstanțele de fapt și de drept, așa cum prevede art. 22 din Codul administrativ. Respectiv, Comisia de evaluare nu și-a exercitat în totalitate competența de a cerceta starea de fapt din oficiu, aceasta fiind prevăzută în mod expres și de art. 6 lit. f) din Legea nr. 26/2022, care stabilește că întru exercitarea funcțiilor sale, Comisia de evaluare solicită informații de la persoanele fizice și juridice de drept public sau privat, precum și acumulează orice informații relevante pentru realizarea mandatului său.

Deci, legiuitorul a oferit Comisiei de evaluare o gamă largă de instrumente și pârghii pentru acumularea tuturor informațiilor necesare, iar neexecutarea obligației de cercetare din oficiu a dus la adoptarea unei soluții eronate de către Comisie.

În speță, completul de judecată special remarcă și faptul că întru respectarea dreptului la un proces echitabil, urmează să fie examinate argumentele invocate de reclamant, or garanțiile implicite ale art. 6 § 1 includ obligația de a motiva hotărârile judecătorești (H. împotriva Belgiei, pct. 53). O decizie motivată permite părților să demonstreze că cauza lor a fost într-adevăr audiată.

Deși art. 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze deciziile, acest fapt nu poate fi înțeles ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument [Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, pct. 61; Garda Ruiz împotriva Spaniei (MC), pct. 26; Jahnke și Lenoble împotriva Franței (dec.); Perez împotriva Franței (MC), pct. 81]. Or, întinderea obligației privind motivarea poate varia în funcție de natura deciziei (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 29; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 27) și trebuie analizată în lumina circumstanțelor speței (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 29; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 27).

Astfel, trebuie examinate argumentele principale ale reclamantului (Buzescu împotriva României, pct. 67; Donadze împotriva Georgiei, pct. 35) și motivele care vizează respectarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție sau Protocoalele sale, pe care instanțele naționale trebuie le examineze cu rigoare și atenție deosebită (Fabris împotriva Franței (MC), pct. 72 in fine; Wagner și J.M.W.L. împotriva Luxemburgului, pct. 96).

Respectiv, completul de judecată special concluzionează că din argumentele reclamantului, formulate în contestație, se constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării sale în fața Comisiei și care ar justifica reluarea procedurii de evaluare a candidatului, fiind înlăturate dubiile serioase formulate de Comisia de evaluare cu privire la respectarea de către Mihail Bușuleac a criteriilor de integritate etică și financiară stabilite de art. 8 din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, în ceea ce privește relațiile de afaceri cu doi avocați în anul 2011 și neabținerea de la examinarea cauzelor cu participarea acestora; precum și sursa mijloacelor financiare pentru achiziționarea a patru bunuri imobile în perioada 2007-2017.

Referitor la relațiile de afaceri cu doi avocați în anul 2021 și neabținerea de la examinarea cauzelor cu participarea acestora, instanța a reținut că, la 10 iunie 2021, candidatul și soția sa, au achiziționat jumătate dintr-un teren și jumătate dintr-o clădire administrativă, amplasate în centrul orașului Cahul. Acestea au fost achiziționate cu 385 658 lei (est. 18 430 EUR), sumă achitată în mai multe tranșe, până în luna martie 2022.

Comisia a constatat că, deși valoarea contractuală a acestui imobil era aceeași cu valoarea cadastrală, spații comerciale similare în or. Cahul, în anul 2022, se vindeau cu 1000 EUR/m.p. Valoarea de piață a jumătate dintr-o astfel de proprietate ar fi fost de aproximativ 57 650 EUR. Bunul a fost achiziționat de la un avocat care activează în mun. Cahul din anul 2001. Cealaltă jumătate a imobilului aparține unui alt avocat, care activează în mun. Cahul din anul 2001.

Totodată, Comisia a constatat că în anii 2021 și 2022, după achiziționarea spațiului comercial, candidatul, în calitate de judecător, a pronunțat hotărâri în șase cauze civile, la care participa avocatul de la care candidatul a cumpărat proprietatea. În toate cele șase cazuri, hotărârile pronunțate de candidat au fost în favoarea părților reprezentate de acest avocat.

Ca răspuns la întrebările scrise, candidatul a precizat că nu a considerat necesar să se abțină de la examinarea cauzelor la care participa avocatul respectiv, făcând trimitere la prevederile Codului civil și ale Codului penal care reglementează institutul abținerii.

În cadrul audierii, în ședință publică, candidatul a confirmat că proprietatea comercială a fost cumpărată de la acel avocat cu 385 658 lei și că această sumă a fost achitată în numerar, în mai multe tranșe.

Cu referire la acest aspect, completul special conchide că în privința prețului bunurilor achiziționate, Comisia a făcut o comparație inechitabilă, or în concluzia sa cu privire la diminuarea prețului imobilelor a comparat prețul contractual din 2021 cu prețurile de piață din 2022, fără a face o trimitere la datele statistice cu privire la fluctuația prețurilor în această perioadă de timp.

Un alt dubiu invocat de Comisie este că bunul imobil cumpărat în anul 2017 a avut un preț de 305 000 lei, pe când prețul la astfel de bun imobil în anul 2022 este de o mie de euro/m², comparând iarăși prețul pentru apartamente similare în ani diferiți.

Pentru a elucida unele aspecte în această privință, în ședința de judecată, la solicitarea reprezentantului reclamantului a fost audiat expertul judiciar Chintea Lucia, care a explicat că nu poate fi constatată diminuarea prețului unui imobil decât prin aplicarea anumitor metode de specialitate, cu ieșirea la fața locului, de către un

specialist în domeniu sau un expert. Respectiv, Comisia nu a avut competența necesară pentru a formula concluzii sub acest aspect, iar instanței nu i-au fost prezentate probe care să confirme faptul că Comisia a consultat un specialist pentru a elucida această situație.

În acest sens, potrivit raportului generat de Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, în perioada iunie 2021 - 10 martie 2022, reclamantul a examinat de fapt 3 dosare cu participarea avocatului, cu care primul a avut relații contractuale de achiziționare a bunurilor imobile.

Astfel, potrivit art. 282 alin. (2) din Codul de procedură civilă, dacă în cadrul examinării cauzei de constatare a unui fapt cu valoare juridică, apare un litigiu de drept care nu ține de competența instanțelor judecătorești, instanța examinează cererea de constatare a acestui fapt în procedură specială.

Reieșind din materialele cauzei, toate trei dosare au fost examinate în procedură specială, neavând litigiu de drept.

Mai mult, potrivit art. 201 din Codul de procedură civilă, după anunțarea completului de judecată, participanților la proces li s-a explicat dreptul de a înainta cerere de recuzare, cu toate acestea petiționarii, persoanele interesate nu au înaintat cereri de recuzare. Hotărârile emise pe marginea examinării acestor cauze nu au fost atacate cu apel, respectiv, fiind legale și întemeiate.

În ceea ce privește obiecția Comisiei privind necesitatea abținerii de la judecarea cauzelor cu participarea avocatului cu care reclamantul a avut relații contractuale, este de menționat că, potrivit art. 116 din Constituția Republicii Moldova, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii și conform criteriului subiectiv, imparțialitatea personală a fiecărui judecător al completului este prezumată până la proba contrară, astfel că cel care invocă încălcarea art. 6 din Convenție, trebuie să facă dovada că judecătorul a fost influențat în mod personal, că a avut interes să soluționeze cauza într-un anumit mod.

În acest sens, cadrul normativ invocat de Comisie este unul irelevant or, rostul imparțialității este acela ca partea să nu fie nici avantajată, nici dezavantajată de judecător, hotărârea trebuind pronunțată și celelalte acte procedurale trebuind a fi îndeplinite doar potrivit legii și probelor de la dosar. Pentru asigurarea neutralității judiciare, imparțialitatea presupune doua elemente: lipsa oricărei prejudecăți și lipsa oricărui interes din partea judecătorului (CEDO, cauza Piersack vs. Belgia, hotărârea din 1 oct. 1982). Potrivit Curții de la Strasbourg - jurisprudența din cauzele Hauschildt vs. Danemarca (1989), Sainte Marie vs. Franța (1992), Padovani vs. Italia (1993), Bulut vs. Austria (1996), Morel vs. Franța (2000), Didier vs. Franța (2002). Abordarea care privește primul element al imparțialității trebuie să constea într-o apreciere în concreto: trebuie analizată atât gândirea, cât și conduita judecătorului vizat, pentru a vedea dacă judecătorul și-a format mai înainte de a pronunța hotărârea o opinie în legătură cu modul de desfășurare și soluționare a cazului. Imparțialitatea se prezumă până la proba contrară.

La caz, cauzele examinate de către reclamant, în calitatea sa de judecător, nu presupun existența unui litigiu de drept, respectiv nu există și părți care ar putea fi dezavantajate în urma emiterii hotărârii.

Reieșind din cele expuse, completul special conchide că nu a fost demonstrat că reclamantul a acționat cu rea-credință, mai ales că tranzacția de vânzare-cumpărare menționată a fost încheiată de către soția sa, și nu de el personal.

Totuși, Comisia de evaluare nu a argumentat din care considerente explicațiile și documentația oferite de reclamant nu ar fi suficiente pentru înlăturarea eventualelor suspiciuni, îndeosebi în situația în care Comisia nu a verificat multilateral, sub toate aspectele, faptele expuse întru constatarea diferenței preținsei diminuări a prețului imobilului contractat. Or, Comisia a avut o abordare diferită cu privire la circumstanțe similare în cazul altor candidați.

Referitor la acest capitol, instanța de judecată remarcă faptul că, Mihail Bușuleac a oferit explicații detaliate cu privire la indicarea valorii bunului în contractul de vânzare-cumpărare. A explicat că prețul a fost stabilit de către vânzător, iar contractul a fost încheiat de către soția sa. Astfel, dacă candidatul supus evaluării prezintă argumente și explicații logice Comisiei, veridice în contextul social-economic al Republicii Moldova, atunci probabilitatea că un fapt a fost într-un fel sau altul balansează, iar orice dubiu trebuie tratat în favoarea candidatului, mai ales dacă este vorba de un fapt, stabilit printr-un act juridic încheiat legal și supus înregistrării de către un organ al statului, act legalitatea căruia nu a fost contestată și a produs efecte juridice.

În privința respectării principiului proporționalității, completul special atrage atenția asupra faptului că ingerința în drepturile subiective nu este contrară statului de drept, însă aceasta trebuie să fie proporțională. Este necesar de subliniat că, principiul proporționalității cere ca orice afectare a drepturilor printr-o măsură întreprinsă de către autoritățile publice trebuie să servească unui scop legitim, să fie potrivită, necesară și rezonabilă ca mijloc în acest scop. Or, potrivit art. 29 alin. (1) din Codul administrativ, orice măsură întreprinsă de autoritățile publice, prin care se afectează drepturile sau libertățile prevăzute de lege, trebuie să corespundă principiului proporționalității.

Cu privire la sursa mijloacelor financiare pentru achiziționarea a patru bunuri imobile în perioada 2007-2017, Comisia a menționat că trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale. La evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia trebuie, de asemenea, să verifice sursele de venit și metodele de dobândire a activelor de către candidat și, dacă este cazul, de către membrii familiei și persoanele apropiate candidatului.

Conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, pentru a determina dacă un candidat îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale.

Mai mult decât atât, conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c) și d) din Legea nr. 26/2022, Comisia trebuie să verifice dacă averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate și să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), și sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

De asemenea, art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022 prevede în mod expres că, în aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)-(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.

Potrivit reclamantului, în perioada anilor 2017-2021, acesta a primit sprijin financiar considerabil din partea părinților săi. Acest sprijin a constat din contribuții bănești la cumpărarea diferitor bunuri imobiliare și din diverse donații bănești.

În anul 2007, Mihail Bușuleac a procurat un apartament în mun. Chișinău, care a fost achitat integral de către părinții lui. Prețul apartamentului a fost de 32 475 EUR.

În anul 2010, reclamantul a mai procurat un apartament în mun. Chișinău, care a fost înregistrat în numele copilului său, care atunci avea vârsta de aproape un an. Prețul acestui apartament a fost de 25 560 EUR și părinții au achitat 80-90% din preț.

Potrivit reclamantului, ambele apartamente erau în „variantă albă” și necesitau reparație, care a fost achitată exclusiv (apartamentul din 2007) și parțial (apartamentul din 2010) de către părinții reclamantului.

În anul 2016, Mihail Bușuleac a declarat un cadou de 30 000 EUR de la un eveniment de familie, organizat de părinții săi cu ocazia nașterii celui de-al doilea copil al candidatului. În același an, părinții i-au oferit candidatului și o donație de 100 000 lei.

De asemenea, în anul 2021, candidatul a primit o donație din partea părinților, o sumă de 150 000 lei.

Astfel, potrivit Comisiei, o estimare a sprijinului financiar total acordat candidatului de către părinții săi este de cel puțin 60 000 EUR, dar ar putea ajunge până la 100 000 EUR.

Totodată, Comisia a avut o obiecție cu privire la faptul că tatăl candidatului a primit, la 28 iunie 2010, un transfer de 88 000 USD (est. 1 128 970 lei) de la compania B.B.C., cu sediul în Panama. Întrucât venitul net al tatălui candidatului înregistrat de Serviciul Fiscal de Stat în anul 2010 a fost de 405 183 lei, Comisia a menționat că se pare că el nu a declarat acest transfer la autoritatea fiscală.

În cadrul audierii în ședință publică, candidatul a declarat că nu știa despre acest transfer de bani din Panama înainte să primească o întrebare în acest sens din partea Comisiei, că tatăl său nu i-a vorbit niciodată despre acest lucru și că nu a fost în măsură să explice sursa mijloacelor financiare a acestui transfer.

Reclamantul a menționat că, părinții săi pe parcursul întregii vieți au deținut funcții înalte, bine plătite, astfel au reușit să acumuleze economii care le-ar fi permis achiziționarea bunurilor imobile pentru copiii săi. Comisia a indicat că venitul net al părinților reclamantului în anul 2007 a fost estimat la 238 073 lei, iar în anul 2011 - la 290 826 lei, fără a lua în calcul întreaga perioadă de activitate a acestora, fapt ce trezește dubii la examinarea multiaspectuală a informației. Totodată, reclamantul a specificat că părinții săi nu mai sunt în viață, tatăl a decedat până la inițierea procedurii de pre-vetting, iar mama sa a decedat în perioada derulării procesului, deoarece suferea de o boală incurabilă.

Astfel, reclamantul a fost în imposibilitatea de a afla informații concrete privind sursele și veniturile acumulate pe parcursul vieții lor și de a prezenta probe, ceea ce constituie, în opinia instanței, un argument întemeiat. Or, nu a fost demonstrat faptul că reclamantul cunoștea despre toate sursele de venit ale părinților săi, despre quantumul tuturor veniturilor sau a sumelor pe care aceștia le dețineau. În așa mod, în situația în care părinții reclamantului nu mai sunt în viață, nu poate fi invocat faptul că acesta a avut un comportament pasiv în perioada evaluării și nu a prezentat probele solicitate de către Comisie, or, după cum s-a menționat supra,

Mihail Bușuleac a fost în imposibilitate să afle și să prezinte informații și înscrisuri.

Suplimentar, este de menționat faptul că din momentul transferului din 28 iunie 2010 până la decesul tatălui reclamantului Mihail Bușuleac din 16 august 2021 a trecut o perioadă mai mare de 10 ani. În acești ani în privința tatălui reclamantului nu a fost emisă nicio sentință de condamnare ce ar demonstra că transferul din Panama este unul ilicit, ceea ce demonstrează și legalitatea acestor mijloace bănești.

Mai mult, potrivit art. 46 alin. (3) al Constituției Republicii Moldova, caracterul licit al dobândirii se prezumă.

Potrivit art. 4 al. (2) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în activitatea sa, Comisia de evaluare se conduce de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege și de alte acte normative ce reglementează domeniile conexe activității sale.

Astfel, în jurisprudența sa Curtea Constituțională a Republicii Moldova a explicat că prezumția caracterului licit de dobândire a bunurilor poate fi pus sub dubii doar în cadrul unei cauze penale, și mai cu seamă caracterul ilicit al acestuia trebuie să fie demonstrat de către autoritățile statului. Iar demonstrarea caracterului licit poate fi pus pe seama persoanei în cazul în care acesta este funcționar public.

Potrivit explicațiilor reclamantului, tatăl acestuia, la momentul transferului deja de o perioadă mai mare de 10 ani nu mai era angajat al statului. Astfel, caracterul licit al acestor mijloace bănești este prezumat și Comisia urma să se conformeze prevederilor legale ale Constituției.

Comisia a mai invocat că o mare parte din sprijinul financiar oferit de părinții candidatului rămâne nedocumentată. Cu referire la acest argument, instanța atrage atenția asupra faptului că la materialele cauzei au fost anexate acte confirmative cu privire la veniturile reclamantului și ale soției sale, precum și cele ale părinților reclamantului. Iar în ceea ce ține de lipsa documentelor confirmative a donațiilor din partea părinților, completul special atrage atenția asupra faptului că legislația civilă nu obligă părțile să încheie contractul de donație a mijloacelor bănești în scris, ci stipulează că acesta se consideră încheiat în momentul transmiterii bunului.

Astfel, potrivit opiniei instanței, din moment ce între copii și părinți există niște relații apropiate, de încredere, și aceștia își acordă sprijin reciproc, transmiterea unor bunuri cu titlu gratuit, fără încheierea unor înscrisuri, nu constituie o încălcare a legislației, mai ales în situația în care pentru bunul care este obiect al donației nu este prevăzută o anumită formă a contractului.

Cu privire la suma de 30 000 euro acordată în calitate de cadou în anul 2016 la evenimentul de botez a copilului reclamantului, Comisia a menționat că sunt dubii, deoarece nu s-a prezentat nici un document.

În privința acestui aspect, instanța conchide că legislația Republicii Moldova nu prevede întocmirea contractelor de donație pentru sumele percepute în dar la diverse evenimente de familie, iar reclamantul Mihail Bușuleac și-a îndeplinit obligația impusă de lege și a declarat suma de 30 000 euro în anul 2016. Respectiv, la materialele cauzei nu sunt probe care să confirme că organul fiscal sau ANI au inițiat controale în privința acestei sume sau au aplicat sancțiuni reclamantului.

De asemenea, Comisia a avut dubii cu privire la cuantumul plăților în baza contractelor de închiriere a spațiului, care au fost încheiate de soția reclamantului. Și în acest caz, potrivit materialelor cauzei, contractele au fost înregistrate la organul fiscal, fiind achitate impozitele în baza lor, iar organul fiscal nu a avut obiecții cu

privire la cuantumul chiriei. Or, potrivit principiului libertății contractuale, părțile sunt în drept să negocieze clauzele contractului și să stabilească de comun acord prețul acestuia.

În privința acestui aspect, Curtea Constituțională a menționat că, potrivit unei opinii *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția, conceptul de evaluare a integrității implică implementarea unui proces de mecanisme care vizează garantarea celor mai înalte norme în materie de conduită și de integritate financiară solicitate pentru accederea în funcția publică. Într-un sistem de control prealabil al integrității, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în cazul unei simple îndoieli pe baza unei evaluări a riscurilor. Totuși, decizia de nepromovare a evaluării unui candidat trebuie legată de un indiciu de ilegalitate, cum ar fi averea inexplicabilă, chiar dacă nu se poate dovedi dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale (a se vedea CDL-AD(2022)011, §§ 9-10, (DCC nr. 42 din 6 aprilie 2023, par. 136).

Completul special subliniază că, așa-anumitele încălcări de integritate financiară și etică au fost apreciate de către Comisie strict izolat de contextul istoric-social, ceea ce afectează securitatea raporturilor juridice. În general sistemul juridic admite efectul retroactiv al legii, dacă acesta favorizează situația juridică a persoanei, însă acest efect nu poate fi proiectat pe calea interpretării juridice. Instanța subliniază că, realismul social cuprinde în sine și pe cel juridic, iar impunerea pentru candidat a unor încălcări, care au fost tolerate, iar uneori chiar acceptate și administrate de către autoritățile statului, cum ar fi acceptarea declarării unor prețuri neveridice în actele juridice privind imobilele sau mijloacele de transport, nu sunt de natură de a considera că, reclamantul-judecător este lipsit de integritate financiară sau etică.

Mai mult, depunerea cererii de a candida presupune și acordul voluntar de a fi supus evaluării integrității, precum și convingerea fiecărui candidat că a respectat în această perioadă criteriile de integritate reieșind anume din rațiunile de securitate juridică și contextul social în care a viețuit și relaționalt cu autoritățile publice.

Astfel, circumstanțele reținute de Comisie, completul special nu le apreciază ca o încălcare veritabilă a integrității financiare, deoarece în caz contrar s-ar înfrânge regula protecției încrederii legitime în activitatea autorităților publice ale statului, care aveau sarcini și competențe pentru a reacționa, dar și principiul securității juridice în întreaga sa complexitate.

Totodată, instanța consideră necesară și respectarea principiului general al egalității, care reprezintă unul dintre principiile constituționale fundamentale ale statului și acordă un drept subiectiv, interzice tratarea acelorași fapte în mod inegal sau a lucrurilor inegale în același mod, cu excepția cazului în care o abordare diferită ar fi justificată în mod obiectiv. Această formulare tradițională definește, de asemenea, structura de bază controversată și, prin urmare, secvența de examinare.

Întrebarea de bază este întotdeauna justificarea, adică dacă ponderea tratamentului inegal este compensată de motivele de fapt relevante. Gradul de justificare cerut variază în funcție de gravitatea materială a tratamentului inegal și poate varia de la un simplu test arbitrar, la un test bazat pe aspecte de proporționalitate. Or, stabilirea în ce măsură egalii sunt tratați inegal sau inegalii în același mod duc rareori la probleme în practică.

Din decizia Comisiei nu rezultă elemente de fapt care să indice de ce candidatul Mihail Bușuleac este apreciat ca neintegru în raport cu candidații neevaluați dacă

starea de fapt este similară. Astfel, dacă două subiecte sunt inițial tratate în mod egal sau inegal, se evaluează pe baza unei comparații a consecințelor juridice. Determinarea ulterioară a faptului dacă acest tratament inegal se referă la obiecte egale sau inegale nu este posibilă în mod semnificativ într-o astfel de absolutitate, deoarece două obiecte nu pot fi niciodată egale în toate privințele, adică identice; în caz contrar ar exista doar un singur obiect.

Elementele de comparabilitate se referă anume la cele prevăzute de art. 8 alin. (2) și (4) din Legea nr. 26/2022, care nu diferă semnificativ în cazul reclamantului, candidat neevaluat, în raport cu alți candidați evaluați. Comisia n-a realizat o evaluare prin metoda comparației, cel puțin așa rezultă din conținutul deciziei și materialele dosarului candidatului, prezentat de Comisie.

Principiul egalității interzice tratarea în esență a acelorași lucruri în mod inegal, dar în mod evident vede această formulare ca un sinonim al formulei obișnuite, conform căreia principiul egalității este încălcat dacă este rezonabil, rezultat din natura că nu poate fi găsită o problemă sau un motiv plauzibil în mod obiectiv pentru diferențierea juridică sau egalitatea de tratament.

Astfel, faptele cauzei denotă și din această perspectivă, circumstanțe care fi dus la evaluarea favorabilă a candidatului, și pe cale de consecință, la ilegalitatea deciziei contestate, deoarece este contrară prevederilor art. 23 din Codul administrativ. Comisia n-a prezentat elemente de incomparabilitate, ce ar include doar aprecierea că două obiecte sunt atât de diferite încât de la început nu pot exista argumente pentru egalitatea de tratament.

Completul de judecată special subliniază că potrivit art. 10 alin. (2)-(3) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, Comisia de evaluare și secretariatul acesteia au acces gratuit și în timp real la sisteme informaționale care conțin date necesare pentru realizarea mandatului său, și anume pentru evaluarea integrității etice și a integrității financiare a candidaților, în condițiile legislației privind schimbul de date și interoperabilitatea, cu excepția informației care cade sub incidența prevederilor Legii nr.245/2008 cu privire la secretul de stat.

În procesul de evaluare a integrității candidaților, Comisia de evaluare are dreptul să solicite de la persoanele fizice și juridice de drept public sau privat, inclusiv de la instituțiile financiare, documentele și informațiile necesare pentru realizarea evaluării. Informațiile solicitate se prezintă Comisiei de evaluare gratuit, inclusiv în format electronic, în termen de cel mult 10 zile de la data solicitării.

Totodată, alin. (7) din norma legală precitată, stabilește în mod expres că în scopul elucidării unor neclarități depistate, Comisia de evaluare poate solicita, la orice etapă a procedurii de evaluare, date și informații suplimentare de la candidații evaluați.

Prin urmare, din normele legale precitate, se deduce că în cazul depistării unor neclarități, Comisia de evaluare poate solicita, la orice etapă a procedurii de evaluare, date și informații suplimentare de la candidat, iar potrivit materialelor cauzei, reclamantul a prezentat toate informațiile și documentele de care a putut dispune fără aportul părinților săi, care nu mai sunt în viață.

Mai mult, potrivit art. 24 alin. (1) din Codul administrativ, participanții la procedura administrativă și procedura de contencios administrativ trebuie să își exercite drepturile și să își îndeplinească obligațiile cu bună-credință, fără a încălca

drepturile procesuale ale altor participanți.

Punctul 7 din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26 din 10 martie 2022, adoptat la ședința Comisiei de evaluare din 02 mai 2022, prevede că, cooperarea sau lipsa de cooperare a unui candidat în timpul procesului de evaluare poate fi luată în considerare de către Comisie pentru a stabili dacă candidatul a înlăturat dubiile serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară prevăzute la articolul 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022.

Astfel, examinând materialele cauzei precum și materialele dosarului candidatului, prezentat de pârâtă, instanța constată că argumentele, constatările și concluziile Comisiei au fost combătute. Este de menționat că, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a încercat să obțină informații relevante inclusiv de la candidat, care a prezentat documente confirmative de care a dispus.

Faptele cauzei denotă și din această perspectivă circumstanțe care ar fi dus la evaluarea favorabilă a candidatului, și pe cale de consecință la ilegalitatea deciziei contestate, deoarece este contrară prevederilor art. 23 din Codul administrativ. Comisia n-a prezentat elemente de incomparabilitate, ce ar include doar aprecierea că două obiecte sunt atât de diferite încât de la început nu pot exista argumente pentru egalitatea de tratament.

Atât judecătorul cât și procurorul habitează în același context social-economic ca restul funcționarilor și cetățenilor, iar autoritățile statului nu pot accepta standarde diferite pentru situații trecute.

Coroborând circumstanțele enunțate supra, completul de judecată special conchide că, decizia emisă de Comisia de evaluare contrar prevederilor art. 21 din Codul administrativ nu întrunește cerințele de legalitate procedurală și substanțială, iar circumstanțele constatate denotă dreptul candidatului la o decizie de evaluare favorabilă din acest punct de vedere.

Completul de judecată special subliniază că, noțiunile „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022 constituie după natura lor juridică noțiuni juridice nedefinite (normă juridică vagă), care nu oferă discreție Comisiei de evaluare, dar obligă la o interpretare complexă și riguroasă a normei în lumina unor fapte de încălcare gravă a regulilor de etică și conduită profesională, pe când, la caz, Comisia a reținut cu titlu virtual că, acțiunile candidatului ar putea fi considerată o conduită neglijentă.

În același sens, completul de judecată special subliniază că, în virtutea funcției sale constituționale de înlăturare a justiției instanța de judecată are competența finală de a interpreta într-un caz concret o noțiune juridică vagă.

Astfel, încălcările reținute de către Comisia de evaluare nu satisfac criteriul ce ar permite acesteia să decidă nepromovarea candidatului pentru încălcări ale regulilor de etică și de conduită profesională de o gravitate ridicată.

Completul de judecată special constată că, Comisia de evaluare nu a efectuat o analiză și motivare a scopului legitim a deciziei emise. Din preambulul Legii nr. 26/2022 rezultă că scopul acesteia constă în sporirea integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii și organelor specializate a acestora

și în vederea sporirii încrederii în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor, dar și în general, în sistemul justiției.

Din decizia contestată și actele prezentate de pârâtă nu rezultă care din aceste scopuri sunt urmărite prin soluția de nepromovare a evaluării. Oricare din aceste scopuri ar fi legitime, însă nici unul din ele nu este analizat.

Trebuie remarcat, însă, că Comisia este în mod fundamental liberă să-și aleagă scopurile sau scopul legitim, însă acest fapt trebuie să rezulte din conținutul deciziei și confirmat din actele dosarului administrativ.

Potrivit art. 29 alin. (2) lit. a) din Codul administrativ, o măsură este proporțională dacă este potrivită pentru atingerea scopului urmărit în temeiul împuternicirii atribuite prin lege. Astfel, excluderea și nu doar limitarea dreptului de a fi ales în organele enumerate în Legea nr. 26/2022 chiar pentru presupuse încălcări ne semnificative reținute de către Comisie nu este la caz o măsură adecvată pentru atingerea scopurilor expuse în lege. Având în vedere problema stringentă în buna funcționare a organelor de autoadministrare judecătorească la momentul emiterii deciziei, neevaluarea candidatului, nu doar că nu se încadrează în motivele de neevaluare, dar constituie o încălcare a drepturilor reclamantului.

Totodată, conform art. 29 alin. (2) lit. b) din Codul administrativ, o măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă este necesară pentru atingerea scopului. Conform acestui element al proporționalității înseamnă că măsura oficială trebuie să fie cel mai blând mijloc de atingere a scopului de reglementare. Comisia de evaluare nu a efectuat această analiză la caz. Astfel, Comisia de evaluare nu a analizat alternativele de reglementare a cazului individual care să îndeplinească scopul de reglementare în același mod. Dezavantajele pe care le presupun alte opțiuni de reglementare trebuie luate în considerare și stau în calea caracterizării lor ca mijloc mai blând. Participarea candidatului la alegeri pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii cu constatările unor probleme minore plasate în spațiul public și care fac parte din realitățile sociale ale Republicii Moldova, reieșind și din modificarea constantă a legislației naționale, ar fi fost o măsură mai blândă pentru atingerea scopurilor dorite.

Conform art. 29 alin. (2) lit. c) – (3) din Codul administrativ, o măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă este rezonabilă. Măsura întreprinsă de autoritățile publice este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit. Această cerință implică o punere în balanță a valorilor protejate juridic. Cu cât dreptul este mai vătămat cu atât mai mult se cere ca avantajul de pe urma ingerinței să fie superior. Este de notat că, excluderea dreptului judecătorului de a fi candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii antrenează după sine nu doar o ingerință, dar o anulare improprie a dreptului de a fi ales în această funcție. Astfel de soluție nu poate fi acceptată într-un stat de drept, ea fiind incompatibilă cu demnitatea omului și cea de judecător. Scopul încrederii în justiție poate fi realizat prin mijloace complexe, dar în niciun caz prin reducerea la zero a ideii de alegeri libere, transparente și în condiții de concurență în funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și organelor acestuia. Judecătorul, fiind în funcție, se prezumă a fi integru, iar în cazul în care se demonstrează contrariul atunci urmează ca acesta să fie eliberat din sistemul judecătoresc printr-o procedură disciplinară sau altă procedură, care să țină cont de garanțiile independenței sale. Completul de judecată special notează că, scopul Legii nr. 26/2022 este printre altele de a spori

încrederea în justiție, dar nu de a transforma justiția într-o ramură a puterii de stat ineficientă și asupra căreia ar plana imixtiunile/dependențele de puterea politică.

În sinteză la acest aspect de legalitate, completul de judecată special constată că, decizia Comisiei de evaluare este contrară și principiului proporționalității.

În continuare, completul de judecată special reiterează că așa-numitele încălcări de integritate financiară și etică au fost apreciate de către Comisie strict izolat de contextul istoric-social, ceea ce afectează securitatea raporturilor juridice. În general, sistemul juridic admite efectul retroactiv al legii, dacă aceasta favorizează situația juridică a persoanei, însă acest efect nu poate fi proiectat pe calea interpretării juridice.

Cu referire la argumentul reclamantului precum că în procedura de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare cu privire la încălcarea limbii de desfășurare a procesului de evaluare, manifestat prin lipsa traducerilor în limba engleză a actelor și declarațiilor prezentate de către candidat la etapa colectării și verificării datelor de către membrii Comisiei, având în vedere că membrii Comisiei Herman von Hebel, Victoria Henley, Nona Tsotsoria, care sunt vorbitori de limbă engleză și cărora nu le-ar fi fost asigurată traducerea în limba engleză de către secretariatul Comisiei, completul de judecată special reține următoarele.

Potrivit art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare apreciază materialele acumulate după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisia de evaluare.

Din această normă rezultă regula cercetării nemijlocite a probelor, libertatea probei și aprecierea nemijlocită a probelor de către membri Comisiei.

Completul de judecată special constată că, reprezentanții părâtei în ședința de judecată au confirmat că nu există traducere scrisă a documentelor în limba cunoscută de membrii străini ai Comisei de evaluare, desemnați de partenerii de dezvoltare, fapt ce contravine anume art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, dar și prevederilor art. 22 și 92 din Codul administrativ.

În aceeași ordine de idei, completul de judecată special constată că, Comisia nu a respectat dreptul de acces efectiv a candidatului la conținutul dosarului administrativ, care oferă dreptul acestuia de a face cunoștință și extrage copii de pe orice document și informație care se referă în privința sa ca participant la procedura administrativă de evaluare. Îngrădirea accesului la dosarul administrativ a generat și încălcarea altei garanții, cum este dreptul la apărare a candidatului în fața Comisiei de evaluare.

Completul de judecată special apreciază ca întemeiat argumentul reclamantului precum că timpul acordat de către Comisie pentru prezentarea informațiilor a fost unul insuficient și restrâns, astfel nefiind posibil acumularea probelor în vederea desființării integrale a eventualelor „dubii serioase” Comisie de evaluare.

La capitolul dat, completul de judecată special învederează că, potrivit art. 82 din Codul administrativ, (1) dacă procedura administrativă trebuie realizată în scris conform art. 28 sau se realizează în scris, autoritatea publică, concomitent cu inițierea procedurii, întocmește un dosar în format electronic sau pe suport de hârtie, care conține toate documentele și înscrisurile ce se referă la procedura

respectivă. Dosarul în format electronic conține, după caz, copii scanate de pe documentele pe suport de hârtie, autenticitatea copiilor fiind confirmată prin semnătura electronică aplicată de persoana responsabilă din cadrul autorității publice, documente electronice, alte înscrisuri și informații relevante expuse în format electronic. (1¹) Copiile scanate în format electronic de pe documentele oficiale emise pe suport de hârtie și înscrisurile în format electronic pe care nu s-a aplicat semnătura electronică se utilizează fără restricții în raporturile cu autoritatea publică și pot fi incluse în dosarul administrativ, în măsura în care actele normative nu impun expres aplicarea semnăturii pe copiile/înscrisurile în cauză sau respectarea cerințelor pentru documentul electronic. (2) În momentul în care este pus la dosar, un document se vizează cu numere continue de pagini. (3) Dacă din dosar se extrag documente pentru o anumită perioadă, despre aceasta se face o mențiune, care va cuprinde: a) denumirea documentului extras; b) numărul paginilor extrase; c) motivul extragerii documentului; d) numele persoanei care a dispus extragerea documentului; e) data la care documentul a fost extras. Mențiunea se pune la dosar în locul documentului extras. (4) Dosarele administrative se păstrează până la expirarea termenului de păstrare, ce rezultă din dispozițiile legale existente în acest sens.

În corespundere cu art. 83 din Codul administrativ, (1) autoritatea publică care conduce procedura administrativă acordă participanților la procedură accesul la dosarul administrativ. (2) Până la finalizarea procedurii, participanții nu vor avea acces la proiectele de acte administrative individuale. (3) Accesul la dosarul administrativ nu este permis în cazul în care prin aceasta se afectează îndeplinirea regulamentară a sarcinilor autorității publice sau în cazul în care se urmărește protejarea unui secret ocrotit de lege ori există necesitatea protecției drepturilor participanților la procedura administrativă sau ale terților. (4) În cazul în care există un interes îndreptățit, autoritatea publică care conduce procedura administrativă poate permite, la cerere, accesul la dosar și în cadrul unei alte autorități publice sau unei reprezentanțe diplomatice ori consulare a Republicii Moldova din străinătate. (5) În cadrul accesului la dosar participanții își pot face notițe sau copii de pe dosar. Costurile pentru copii le suportă fiecare participant în parte, ele fiind de 0,02 unități convenționale pentru fiecare pagină. Copiile de pe dosar în format electronic, precum și exemplarele documentelor electronice și copiile acestora sunt gratuite.

Mai mult, completul de judecată special notează că, Comisia de evaluare avea obligația să prezinte în conformitate cu prevederile art. 221 și 82 din Codul administrativ pe deplin dosarul administrativ a candidatului Mihail Bușuleac în instanța de judecată, astfel, încât și instanța de judecată să-și poată îndeplini sarcina constituțională de control judecătoresc efectiv asupra chestiunilor de fapt și de drept.

La fel, și normele speciale, prevăzute la art. 10 alin. (5), art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și art. 2 alin. (1) lit. g) din Regulamentul de evaluare în temeiul Legii nr. 26/2022, adoptat la ședința Comisiei de evaluare din 02 mai 2022, garantează dreptul candidaților de a avea acces a lua cunoștință cu materialele acumulate de către Comisia de evaluare și secretariatul acesteia pentru evaluarea sa.

În cadrul examinării prezentei cauze de contencios administrativ, reprezentanții pârâtei au recunoscut că la dosarul administrativ al candidatului Mihail Bușuleac nu au fost prezentate toate materialele administrate de către

Comisiei de evaluare, ci doar înscrisurile care Comisia de evaluare le-a considerat în opinia ei relevante.

Circumstanțele date atestă că, Comisia de evaluare a încălcat dreptul la apărare al candidatului Mihail Bușuleac, deoarece nu i-a asigurat accesul la dosarul administrativ, care trebuie să conțină toate materialele acumulate de către Comisia de evaluare, cu cel puțin 3 zile până la audiere, conform art. 82 și art. 83 din Codul administrativ, în coroborare cu art. 10 alin. (5), art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și art. 2 alin. (1) lit. g) din Regulamentul de evaluare în temeiul Legii nr. 26/2022.

Respectiv, Comisia de evaluare nu și-a exercitat în totalitate competența de a cerceta starea de fapt din oficiu, aceasta fiind prevăzută în mod expres și de art. 6 lit. f) din Legea nr. 26/2022 care prevede că întru exercitarea competențelor sale, Comisia de evaluare solicită informații de la persoanele fizice și juridice de drept public sau privat, precum și acumulează orice informații relevante pentru realizarea mandatului său.

Deci, legiuitorul a oferit Comisiei de evaluare o gamă largă de instrumente și pârghii pentru acumularea tuturor informațiilor necesare. Prin urmare, neexecutarea obligației de cercetare din oficiu a dus la adoptarea unei soluții eronate de către Comisie și respectiv, încălcarea dreptului la apărare a candidatului.

Completul de judecată special reține că, circumstanțele constatate denotă o încălcare a garanțiilor procedurii administrative de evaluare cum ar fi, dreptul la o examinare deplină a faptelor, dreptul la o decizie motivată și imparțială, dreptul la audiere efectivă, dreptul de acces la dosarul administrativ, dreptul de a fi implicat efectiv în procedura de evaluare, dreptul la colaborare efectivă în clarificarea stării de fapt și dreptul la o decizie fără erori discreționare în partea aprecierii probelor.

Completul de judecată special constată că, doar aceste încălcări izolate a garanțiilor în procedura administrativă constituie erori grave de procedură, care au afectat caracterul echitabil al procedurii administrative de evaluare, și ca consecință existența unor circumstanțe de natură procesuală, care ar fi dus la promovarea evaluării de către candidat.

Completul de judecată special remarcă faptul că, statul a investit Comisia de evaluare cu prerogativa de a se ghida de anumite standarde pentru a selecta cei mai integri candidați la funcția de membri inter alia în Consiliul Superior al Magistraturii, care la rândul lor ar putea asigura corectitudinea funcționării sistemului judiciar per ansamblu, inclusiv prin aplicarea unor politici coerente și conforme cu standardele general acceptate.

Reclamantul a demonstrat completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție caracterul plauzibil al elementelor invocate în contestația sa, inclusiv cu privire la corectitudinea operațiunilor financiare efectuate la gestionarea, vânzarea și cumpărarea bunurilor mobile și imobile, precum și la respectarea normelor de etică și deontologie.

Totodată, completul de judecată special notează că, Comisia de la Veneția a recomandat că, decizia finală în privința evaluării să fie luată de către instanța de judecată competentă, totuși Parlamentul Republicii Moldova a optat pentru o altă politică de drept referitor la acest subiect. În pofida acestui fapt, completul special de judecată subliniază că, din rațiuni de protecție efectivă a drepturilor este în drept și obligat să desfășoare un control judecătoresc de legalitate deplin asupra chestiunilor de fapt și de drept.

Chiar dacă, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este limitat în adoptarea unei decizii finale, totuși argumentele, concluziile și constatările sale sunt obligatorii și executorii pentru Comisia de evaluare. Această concluzie se desprinde direct din prevederile art. 120 din Constituția Republicii Moldova, care reglementează caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive.

Completul special de judecată își întemeiază argumentul său pornind și de la jurisprudența Curții Constituționale, care a reliefat că, chiar dacă completul special al Curții Supreme de Justiție nu poate obliga Comisia de evaluare să promoveze candidatul evaluat, argumentele și concluziile făcute de această instanță în cazul soluționării contestațiilor rămân obligatorii pentru Comisie (DCC nr.42 din 06 aprilie 2023 §143).

Completul de judecată special notează, că tot din rațiuni de control judecătoresc efectiv, dar și din motive de calitate a legii, Comisia nu este obligată, după dispunerea reluării procedurii de evaluare, să cerceteze alte circumstanțe decât cele care au stat la baza admiterii acțiunii reclamantului.

Astfel, evaluarea după reluarea procedurii nu ar trebui să se transforme într-un argument și activitate circulară vicioasă, fapt care este contrar standardului de protecția efectivă a drepturilor, separarea ramurilor puterii de stat, certitudinea juridică și efectul obligatoriu al hotărârilor judecătorești definitive.

Completul de judecată special menționează că circumstanțele reținute de Comisia de evaluare nu se încadrează din perspectiva proporționalității în motivele de nepromovarea a evaluării candidatului Mihail Bușuleac.

Astfel, excluderea și nu doar limitarea dreptului candidatului Mihail Bușuleac de a participa și de a fi ales în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii pentru faptele minore reținute de către Comisia de evaluare nu este la caz o măsură adecvată pentru atingerea scopurilor expuse în lege. Având în vedere problema de buna funcționare a organelor de autoadministrare judecătorească la momentul emiterii deciziei și nepromovarea candidatului pentru faptele minore, nu doar că nu se încadrează în motivele de nepromovare, dar constituie o încălcare a drepturilor enunțate.

Completul de judecată special reiterează că măsură întreprinsă de autoritatea publică pârâtă este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit. Acesta cerință a legiuitorului implică o punere în balanța a valorilor protejate juridic, o pondere a intereselor în joc. Cu cât dreptul este mai vătămat, cu atât mai mult se cere ca avantajul de pe urma integrității să fie superior.

Prin urmare, excluderea dreptului judecătorului de a fi candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, antrenează după sine nu doar ingerința dar o anulare improprie a dreptului de a fi ales în această funcție. Astfel de soluție nu poate fi acceptată într-un stat de drept, ea fiind incompatibilă cu demnitatea omului și cu cea de judecător.

Din considerentele menționate, completul de judecată special relevă că, în prezenta cauză se regăsesc temeuri legale de a anula decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 13 din 06 ianuarie 2023 cu privire la candidatura lui Mihail Bușuleac.

Completul de judecată special reține că ilegalitatea deciziei contestate duce la anularea deciziei și dispunerea reevaluării candidatului. Or, dispunerea reevaluării este rezultatul final și implicit care include pierderea valabilității deciziei conform art. 139 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (a se vedea DCC nr.42 din 06 aprilie 2023 § 143; cauza Ramos Nunes de Carvalho e Sá vs Portugalia [MC], 06 noiembrie 2018, § 184 și jurisprudența citată acolo).

În conformitate cu prevederile art. 224 alin. (1) lit. b), 195 Codul administrativ, art. art. 238-241 din Codul de procedură civilă, art. 14 alin. (6), alin. (8) lit. b), alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

d e c i d e:

Se admite parțial cererea de contestare depusă de Mihail Bușuleac împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea deciziei nr. 13 din 06 ianuarie 2023 cu privire la candidatura lui Mihail Bușuleac și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisie, încasarea prejudiciului moral.

Se anulează decizia nr. 13 din 06 ianuarie 2023 cu privire la candidatura lui Mihail Bușuleac, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Se dispune reevaluarea candidatului Mihail Bușuleac de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Se respinge ca neîntemeiată pretenția cu privire la constatarea încălcării dreptului reclamantului la viața privată, garantat de art. 8 din Convenție și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

Judecători

Mariana Pitic

Ion Guzun